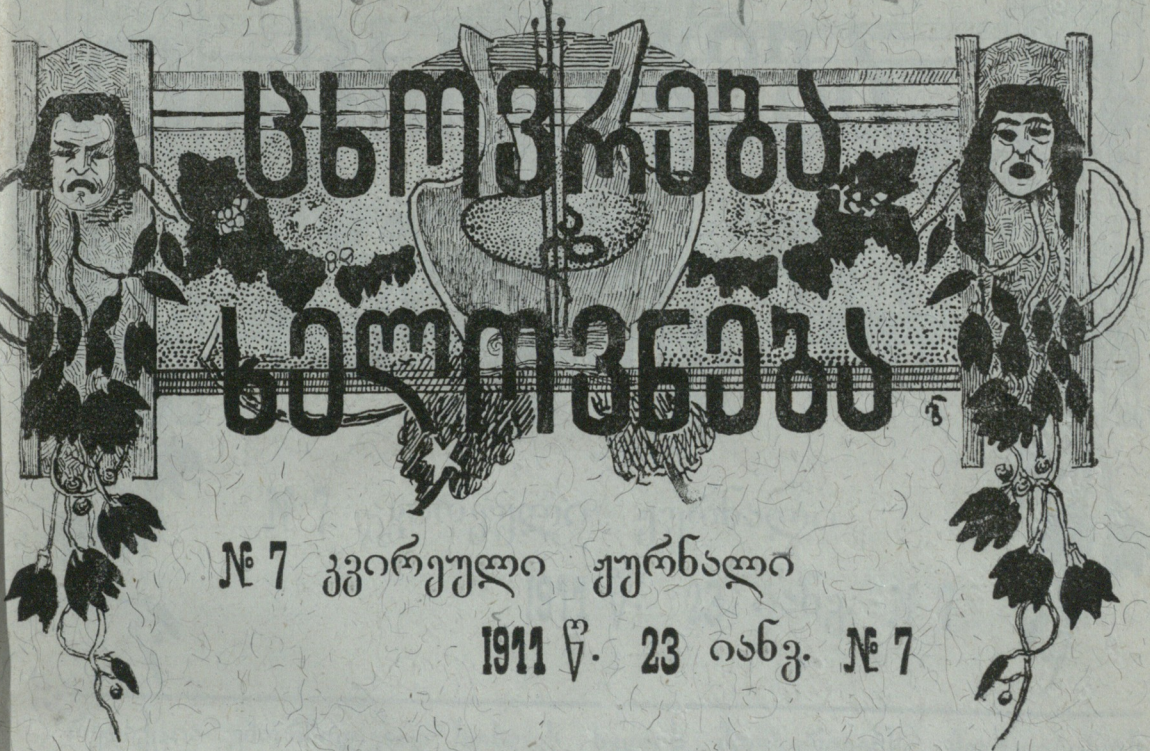

ბიულეტენი
 რედაქციის

წელი 10 წელი

ბიულეტენი
 რედაქციის

№ 7 კვირეული ჟურნალი
 1911 წ. 23 იანვ. № 7

შ ი ნ ა ა რ ს ი:

- 1) მოწინავე
- 2) ფიქრები და შენიშვნები
- 3) დონნა კლარა (ჭეინე)
- 4) ნილოსის ძღვენი
- 5) ნუ მტირი სატრფოვ (დექსი)
- 6) პატარა შენიშვნა
- 7) ბრეტონული სახალხო პოეზია თარგ.
- 8) მადონნას სიმღერა
- 9) ობლად დავდივარ
- 10) უვნებელი პეტარდები
- 11) მამა ოქროპირე „ცაცხვის ძირში“

- W.
- შ. ამირჯიბი.
 დ. კილოსანიძე.
 ლირა.
 არ. ავალიშვილი.
 ალ. სარაჯიშვილი.
 ტ ტაბიძე.
 დ. კახრაძე.
 ვ. ა. — ციხელი.
 ლეო ქიაჩელი.
 ილ. ელფფერიძე
 Sazan d' Ary,

დამატება: შემთხვევა დრამატიული ესკიზი
 შურის ძიება (დრამატიული ესკიზი)

(გნ. ელისაბედ ჯამბაკურიან-არბუჯიანის)

სსრკიბს

სსლოვნბს

№ 7 კვირეული ჟურნალი

1911 წ. 23 იანვ. № 7

რედაქცია უმორჩილესად სთხოვს ხელის მოძწერლებს შეატეობინოს თუ ვისმე რომელიმე ნომერი არ მისვდა.

აკენტურა ძვირი ჯდება, გთხოვთ ჟურნალი წლიურათ (5 მან. შეიძლება ათ-ათ მსურობით შემოტანა) გაძიწეროთ. თუ ჟურნალი რაიმე მიზეზის გამო დაიკეტა, სვედრი ფული ხელის მოძწერთ უსათუოდ უკანვე დაუბრუნდებათ.

ბფილისი 23 იანვარი.

რად აუჯან- როცა მკითხველი ტყობუ- ეს არაბებ სულ პურიშკევიჩები ყოფილან
ყდა არაბეთა ლობს გაზეთებიდან არაბე- და სხვა არაფერიო, იტყვის სიბრაზით
ოსმალეთსა? ბის აჯანყებას ოსმალების მკითხველი.

წინააღმდეგ, განცვიფრებიდან გამოდის მაგრამ ზედმიწევნით გაცნობა აჯანყე-
და ასე ფიქრობს: რა ღმერთი გაუწყრათ ბის მიზეზებისა სავსებითი ამართლებს არა-
ამ არაბებსა? ვიდრე სტამბოლში ბრძანე- ბებსა და ამტყუნებს ოსმალებსა, მეტადრე
ბლობდა დესპოტი, აბსოლიუტური სულ- ყმაწვილ ოსმალების პარტიას, რომელსაც
თანი, არაბები მშვიდობიანად იყვნენ, ესლა ხელში უჭირავს აღვირი ოსმალეთის
და ახლა კი, როცა ოსმალეთში კონსტი- მართვა-გამგეობისა.

ტუცია დამყარდა და თავისუფლების დრო- და აი ამისი შეურყეველი საბუთი.
შამ დაიწყო ფრიალი, იმათ ასტეხეს ერთი ერთს საუკეთესო გერმანულ გაზეთში
აურ-ზაური, შფოთი, აჯანყდნენ, ომი დაბეჭდილია წერილი სახელოვანის ორი-
გამოუცხადეს ოსმალეთისა და სრული გან- ენტალისტის, ვენის უნივერსიტეტის პრო-
გომა და განთავისუფლება მოიწადინესო. ფესორის, ალოიზი მუზილისა, რომელმაც

ბოლოს ხანში დაიარა მთელი მცირე აზია და ენით, თავისი ფართო და ძველი ლი და დაახლოებით გაიცნო მასში მცხოვრე-ტერატურითა, თავისი ისტორიული ბის ერების აწინდელი მდგომარეობა. აი სულითა, ოსმალეთზე უფრო განვითარე-ეს მსწავლული რას ამბობს არაბეთის ბულნი, არაბები ბრაზით აღივსნენ, როცა აჯანყების შესახებ:

„არაბეთის თემები დიდი თანაგრძო-ვისი სკოლები და ამ სკოლებში შემოიღო ბით მიეგებნენ კონსტიტუციის გამოცხ-სწავლება არა არაბულს, არამედ ოსმა-დებს ოსმალეთში. მართალია, აბსოლიუ-ლურს ენაზე. ამას მოჰყვა წადილი—ყვე-ტიზმის დროს ქვეშევრდომობა არაბეთისა ლა თანამდებობაზე, პატარასა, თუ დიდ-ცენტრალის მთავრობის წინაშე ნომინა-ზე, გაემწესებინათ უსათუოდ ოსმალები, ლური, ფორმალური იყო, და არა ფაქ-რომელნიც უმეტეს ნაწილად მოკლებულნი ტიური, რეალური; მაგრამ საკონსტიტუ-არიან არაბულის ენის ცოდნასა. ბოლოს, ცრო რეჟიმისაგან იგინი მოელოდნენ გან-ხარჯების და სალდათების სასტიკა მოკრე-მტკიცებას და დაკანონებას თავისი ავტო-ფამ აავსო ფიალა მოთმინებისა არაბეთში, ნომიისას. ზოგს მეტის იმედიც ჰქონდა: და დილით პატარამდინ, შეიხებიდან დაწყე-კონსტიტუციური სულთანი ჩვენი ხელმ-ბული უკანასკნელ გლეხამდინ, საომრად წიფეც იქმნება და ყველა სხვა მხრივ კი აღიქურვენ. „ჩვენ ძველის რეჟიმის დროს პოლიტიკურადაც დამოუკიდებელი ვიქნე-ნახევრობით მაინც დამოუკიდებელნი ვი-ბითო. ამ იმედს ასაზრდოებდა ზოგი შესაბა-ყავით, ახალს რეჟიმს სწადიან სრულიად მი აღთქმა, რომლის შესახებ პირველ ხანებში გააუქმოს ჩვენი დამოუკიდებლობა, და ამას არა ძუნწობდნენ გამარჯვებული ახალგაზრ-კი ცოცხალი თავით ვერ მოვითმენთო“; და ოსმალები. მაგრამ ჩაიგდეს თუ არა აღსდგა ჯერ ერთი მხარე, მერმე მეორე, ხელში მთელი უფლება, ახალგაზრდა ოს-მესამე, და ბოლოს თითქმის მთელს არა-მალემა ფერი იცვალეს, ზურგი შეაქციეს ბეთს მოედო ცეცხლი აჯანყებისა“.

წინანდელს აღთქმასა და არაბეთი სავსე-ასე გადმოგვცემს მუზილის აზრსა საუ-ბით მოატყუეს. მათ მეტად გააძლიერეს კეთესო რუსული გაზეთი „Русскія Вѣ-ცენტრალური მთავრობის ჩარევა არაბე დОМОСТИ —

თის საქმეებში. ამაყნი თავისი კულტურით

ფიქრები და შენიშვნები.

თეატრის და სცენის შესახებ

W.

III

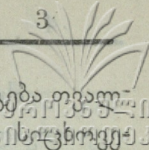
ნებით და სახასიათო წვრილმანებით. და

მსახიობი როგორც ინდივიდი, როგორც ამ გვარი გაპიროვნებისათვის მსახიობთ მა-პიროვნება კისრულობს გაპიროვნებას, გა-სალად ხმარობს უწინარეს ყოვლისა თავის მოსურათხატებას სხვა ინდივიდისას სხვა პიროვნებას.

პირისას. ეს დიახაც ძნელი საქმე. მსახიობის საკუთარი პიროვნება—სუბი-

მსახიობმა უნდა წარმოადგინოს სრულ-ექტი ხდება წარმოსადგენი პიროვნების ებით გამორკვეული ადამიანი, მისის სუ-ობიექტად.

ლიერის და გონიერის სიღრმე-სიგრძით, რა თქმა უნდა, მაგისტანა გარდაქმნის-გარეგნულის თვისებებით, ტიპიურის ნიშ-თვის საჭიროა დიდი უნარი და ნიჭი, მაგ-

რამ მარტო ნიჭი ვერ შესძლებს იმ „ფე-
რისცვალობას“; იმ გარდაქმნას, რომელიც
მაყურებელს ხშირად ავიწყებს ხოლმე, რომ
იგი თეატრში ზის — „ხელოვნურ სინამდვი-
ლეს“ უყურებს და არა თვით ცხოვრებას
და რეალობას.

ვიმეორებ მარტო ნიჭი, მსახიობის ალ-
ლო და ინსტინქტი, ანუ ეგრედ წოდებული
მსახიობის ზეგარდმო შთაგონება იძლევა
მხოლოდ ამა თუ იმ ძლიერს ფერადებს,
გრძნობათა სიღრმეს, მაგრამ არა სრულს
და ყოველ-მხრივ დამთავრებულს ხატებს
ჰკუა-გონება, განვითარებული გემოვნე-
ბა და დაკვირვება მსახიობისა, ნიჭისა და
უნარის მიერ შექმნილ სურათებს, შესაფე-
რისად ასწორებს და რანდავს.

სრული და უნაკლო სცენიური ხატება
წარმოსდგება მხოლოდ ჰკუა-გონების ქარ-
ცეცხლში გამოვლილ და გამოწრთობილ
გრძნობათა და ტემპერამენტისაგან.

ამიტომ მე ვურჩევ ჩვენს ქართველ მსა-
ხიობთ წესად და ადათად დაიდონ ხოლმე
განთქმულ და სახელოვან არტისტთა ჩვე-
ულება: მრავალ-გზით გადაიკითხონ ხოლ-
მე პიესა, გადაიკითხონ კრიტიკულად და
გონების თვალთ.

პიესის მრავალ-ჯერ გადაკითხვას მსახი-
ობისთვის ერთი საოცარი თვისება აქვს:
თან და თან, ყოველ ახალს გადაკითხვას-

თან მსახიობს ნათლად წარმოუდგება თვალ-
წინ წარმოსადგენი პიროვნების სურათი
ლევ: მისი სახე-გრიმი, გარეგნობა-ტანსაც-
მელი და მიხვრა-მოხვრა, ხასიათი და ტემ-
პერამენტი — ჰკუა, გრძნობა და ლაპარაკის
კილო.

ამ საშუალებით — ამ განმეორებულ და-
კვირვებით, ამ გაათკეცებულ გადაკითხვით
მსახიობი უფრო სწორედ და ადვილად მი-
აღწევს როლის შეგნებას, მის სრულად
და უნაკლოდ გაპიროვნებას.

როცა მსახიობი ამ ცოტა არ იყოს მა-
ბეზარის და მოსაწყენის გზით მიაღწევს
როლის მართებულად შეგნებას, მაშინ და
მხოლოდ მაშინ უნდა შეუდგეს იგი როლის
შესწავლას, დახსომებას, დაზეპირებას.

სამწუხაროდ ბევრს ჩვენს მსახიობს ჰგო-
ნია, რომ თუ როლი გავიზებირე იგი უკ-
ვე ვიციო. ეგ დიდი შეცდომა და უმეც-
რებაა!

სიტყვებს, ფრაზებს და სალაპარაკოს
თუთიყუშებიც კი სწავლობენ...

ყოველ სიტყვას თავისი აზრი აქვს, ყო-
ველ ფრაზას თავისი მნიშვნელობა აქვს და
ეს მნიშვნელობა ხშირად ისეთი დიდი და
ღრმაა, რომ მის სულის საძირკველში ჩა-
წვდენა, მის სიღრმეში ჩახედვა მხოლოდ
გონება მახვილთა და რჩეულთა ხვედრია.

დონა კლარა.

(ქ ე ი ნ ე.)

თარგ. შ. ამირჯიაბა.

ალკადისა ტურფა ქალი
სეირობდა ბაღს ბინდისას
წინწილთა და ებანთა ხმა
მოისმოდა სასახლიდან.
„მომეწყინა მუღამ ცეკვა,
თავაზი და ტკბილი სიტყვა,
მომეწყინენ რაინდებიც
მე რომ მაღარებენ მზესა.

„და უმეტეს მომეწყინენ
რაც რაინდმა ერთმა ვინმემ
მთვარის შუქზედ, საამო ხმით
მე სარკმელთან მიმიტყუა.
„ტან წერწეტი, ახოვანი,
ცეცხლისმფრქვეველ თვალემათა
გაცრეცილის, მკრთალის სახით
ჰგავდა წმიდა გიორგისა.“

ასე სჯიდა ღონა კლარა,
 თვალებს მიწას უშტერებდა
 და რა თვალი მან აღაპყრო
 ის რაინდიც მის წინ იდგა,
 საღმობით ღ ტრფობის ლექსით
 გარს უფლიან ორნი ბაღსა.
 ნელი სიო უაღერსებთ
 ვარდნი მიუძღვნიან საღამს.
 ვარდნი მიუძღვნიან საღამს
 და იწვიან ტრფობის ცეცხლში.
 — მაგრამ მითხარ, საყვარელო,
 აგრე უცხად რათ გაწითლდი?
 კოლო მკბენს მე საყვარელო,
 კოლონი კი ცხელ ზაფხულში
 ისე მძაგან, როგორც მძაგან
 ურიები გძელ საცმელში.
 ურიებს და კოლოებსაც
 ხელი უშვი.--ეტყვის ტრფობით.
 ნუშის ხიდან ძირსა სცვივა
 ათასობით თეთრი ფერფლი.
 ათასობით თეთრი ფერფლი
 მათსა ყნოსვას ასურნელებს.
 — მაგრამ მითხარ, საყვარელო,
 ნუ თუ აგრე შენ გიყვარვარ?
 ჰო! მიყვარხარ, საყვარელო,
 ვფიცავ ამას მაცხოვართან,
 რომელიც კი ღვარძლით მოკლეს
 ღვთისგან წყეულ ურიებმა,
 ურიებს და მაცხოვარსაც
 ხელი უშვი.--ეტყვის ტრფობით.
 შორით სთვლემენ სიზრმეულად
 ლილიები სხივ მორტყმულნი.
 ლილიები სხივ მორტყმულნი
 უცქერიან ვარსკვლავებსა.

— მაგრამ მითხარ, საყვარელო,
 ხომ არ სტრუობ მაგ ფიცში?

მე სიცრუე საყვარელო,
 არა მცხია, ვით არ მცხია
 ერთი წვეთი მავრთა სისხლის
 და ჭუჭყიან ურიათა.

მავრებსაც და ურიებსაც
 ხელი უშვი. — ეტყვის ტრფობით.
 და დაფნისა ფოთოლთ ჩრდილში
 მიჰყავს ალკადის ასული.

სიყვარულის ნაზ ჯადოთი
 მან მოხიბლა იგი სრულად.
 სიტყვა მოკლე, კოცნა გძელი,
 გული ტრფობით აღევსებათ.

ქორწინების მაყრულს მღერის
 იქ ბულბული ეშხით ხელი,
 ჩირაღდნიან ცეკვას მართვენ
 ცქვიტნი ციციანათელანი.

მაგრამ წინწილთ ღ ებანთ ხმა
 კვალად ასტყდა სასახლეში
 ღონა კლარი გამოფხიზლდა
 რომ ჩაპკროდი მკერდში რაინდს.

„ჩუ! მიხმობენ, საყვარელო,
 მაგრამ ვიდრე ვაგშორდები
 მე სახელი შენი მითხარ
 ლამაზი და ტკბილ სასმენი.“

და რაინდი ტუჩხედ ღიმიით
 კოცნის ღონას ლამაზ თითებს,
 კოცნის ტუჩებს, კოცნის შუბლსა
 დ ბოლოსაც ეტყვის სიტყვებს:

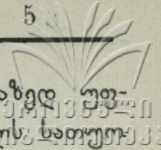
მე, სენიორა, თქვენი სატრფო,
 ძე ვარ ფრიალ ქებულისა
 დიდათ სწავლულ რაბინისა
 სარაგოსელ ისრაელისა.—

„ნიღო სის ძღვენი“.

დ. კილოსანიძე.

(დასასრული.)

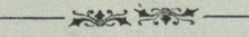
უფრო საყურადღებოა სფინქსის სახით დათ, რომ მახლობელს უდაბნოში ეს არ-
 წარმოდგენა იმ საიდუმლო არსებისა, რო- სება ცხოვრობს; მაგრამ რაკი ვერვის ენა-
 მელიც მხოლოთ ეგვიპტელთა შემომქმედი ხა, მხატვარს მისი შექმნა ფანტაზიის და-
 ნიჭის ნაყოფს შეადგენს. ეგვიპტელებს სწამ- ხმარებით მოუხდა. ტაძრისა და სასაფლა-

ოს ძლიერი დარაჯის იდეის განმახორ- აღნიშნოს, რომელიც ქანდაკებაზედ უფ-
ცილებელი სფინქსი თავისი გარეგანი სა- რო ძალიან გაიყინა ერთს ადგილს სათუთ-
ხითაც ამ აზრის გამომხატველი უნდა ყო- ფორმებში და არც ერთი ცოტათ თუ ზევ-
ფილიყო. ამ აზრით ეგვიპტელს მხატვარს რად შესანიშნავი ნაწარმოები არ დასტო-
შეუერთებია ლომის სხეული და კაცის თა- ვა. იეროგლიფებთან ერთად მხატვრობა
ვი, რაც იმ დროის ფარაონის სახეს წარ- ძალიან ვრცელდება: ჰხატავდნენ ტაძრებს,
მოადგენს. სფინქსი ყოველთვის მწოლარე აკლდამებს, მასტაბების კედლებს, ქერს, კა-
არის გამოქანდაკებული წინ გაშვერილი რებებს. მაგრამ ამ გავრცელების მიუხედა-
ფებებით. კაცის თავი ფარაონის ძლიერე- ვათ მხატვრობამ განვითარების გზაზედ ნა-
შის ყოველი ატრიბუტით არის მოცული. ბიჯი წინ არ გადასდგა: მან რაკურსზედ
ეგვიპტური თავის მოსართავის ქვეშიდგან (საგანთა დაპატარავება სიერცეში) და კომ-
გამოსჩანს გველი და ზეიდგან კი ადგას პოზიციაზედ ბავშვურ წარმოდგენასაც კი
ეგვიპტური გვირგვინი (პშენტი). ყველა- ვერ გაუსწრო; რაიცა შეეხება სინათლე-
ზედ უდიდესი სფინქსი სდგას პირამიდებ- ჩრდილის გადმოცემას, მას იგი სულაც არ
თან. მისი სიდიდის წარმოსადგენათ საკმა- იცნობდა. ყველაზედ უკეთ ეგვიპტელებს
რისია ადამიანმა იცოდეს, რომ მარტო ცხოველების ხატვა ეხერხებოდათ, რომე-
ცხვირი ორი მეტრის სიგრძისაა (ერთი სა- ლთაც ხან მოძრაობასაც გადმოახატინებ-
ჟენი). ეს უზარმაზარი ძლიერი არსება სა- დნენ ხოლომე. უფრო ძნელი იყო მათთვის
იღუმლო გამომეტყველებით, თითქოს და- ადამიანის დახატვა და მართლაც ძალიან
ლლილიყოს განუწყვეტელ სტიქიონთან მოუხერხებლათ ასრულებდნენ ისინი ამ
ზრძოლისაგან, მიდის ნელნელა ქვიშაში, საქმეს: ჩვეულებრივათ სხეული საზოგა-
უსიტყვოთ, ხმა ამოუღებლივ, და თავს დოთაა გადმოცემული, თუ სხეულს ტანი-
თითქოს ადამიანის მფარველობას აბარებს. სამოსი ჰფარავს, ხშირად ტანისამოსში სხე-
მართლაც ადამიანი მას მფარველობას უწ- ულის ყოველი მოხაზულობა სჩანს. თავი
ევს: ერთხელ ქვიშისგან გაანთავისუფლა აუცილებლათ პროფილით იხატებოდა, თვა-
იგი ნაპოლეონმა, მეორეთ—პროფესორმა ლი კი პირდაპირ ჰქონდა en face, ფეხე-
მარიეტტმა. უცნაური და მარტივია სფინ- ბი გვერდზედ, და ამასთან მარჯვენა მარ-
ქსი; არა აქვს არც სურათი, არც წარწე- ცხენისაგან არაფრით განირჩევა, ხელე-
რა. მაგრამ მისი მშვიდი, დაუძლეველი ძა- ზედ ოთხი თითი ერთი ზომისაა და მოხ-
ლა მაყურებელს უცბათ იმორჩილებს, მას- რილი საღსრებში კი არა—რკალივით.
ზედ თითქმის მხატვრულს შთაბეჭდილებას მაგრამ ყველა ზემო მოყვანილი ნაკლის
ახდენს. მიუხედავთ ეგვიპტურმა მხატვარმა ტექ-
ნიკურ ასრულებაში შესამჩნევს განვითა-
რებას მიიღწია; საღებავი საკვირველი ერთ-

მხატვრობა

ეგვიპტური ხელოვნების მიმოხილვა არ ნაირობით იხმარებოდა და ჩვენს დრომ-
შეიძლება ისე დაათავოს კაცმა, რომ მხა- დისაც კი ფერი და სიახლე არ დაუკარ-
ტვრობის ის განსაკუთრებული ხასიეთი არ გავთ.

ნუ მტირი სატრფოვ!...

(სიმღერა)

ლიტონური
საბჭოთაო

ნუ მტირი, სატრფოვ, თუნდ სადმე ობლათ
 უცხოთა შორის სული მხდებოდეს,
 თუნდ შავი ბედის უშრეტი მტრობა
 ცეცხლათ, გენიათ მეკიდებოდეს;
 თუნდ ჩამთქას ზეცამ, ზღვა და ხმელეთმა
 ჩემზე მოიღონ რისხვა საზარი,
 არ მსურს მაპკურო, ჩემო ლამაზო,
 სულის მალამოთ ცრემლი და ზარი!

ნუ მტირი სატრფოვ, თუნდ ბრძოლის ველზე
 ბოროტისაგან ვიყო ძლეული,
 თუნდ ვიტანჯოდე ბნელსა ჯურღმულში
 მტარვალის ხელით დატყვევებული,
 ნუ მტირი მაშინ, ნუ ავაშფოთებს
 შენი მგოსანი ჯაჭვით მიკრული,
 თუ შემამჩნიო, რომ უწინდელათ
 მამულისათვის ძვერს ჩემი გული!...

ნუ მტირი, სატრფო, თუ ვინდ მიპოვო
 მტრისა მახვილით მოკვდინებული,
 თუნდაც მიხილო სიმართლისათვის
 სარჩობელაზე დაკიდებული;
 ნუ, ნუ მიტირებ, მწარე ცრემლებით
 ნუ აგევსება ნაზი თვალები,

თუნდ ჯვარზე ცმული შენი მიჯნური
 ნუ გებრალეები, ნუ გებრალეები!...

მაგრამ როს მნახო სადმე უეცრივ
 მონის ქერქშია მე გახვეული,
 ან მოსაუბრე მტარვალ-ჯალათთან
 და სამეგობროთ გადახვეული;
 როს მნახო მათთან ჩინით, ორდენით
 დიდებულათა გაბრწყინვებული,
 ერის, სამშობლოს უარმყოფელი,
 მათი ლალატით გასუქებული;
 როს მტერთან ძმურათ მეც გადვიხადო
 ქვეყნის მონობის დღესასწაული
 და მათთან ერთათ მეც ვგმო და ვთელო
 ერის გრძობანი ესდენ ჩაგრული,
 მაშინ ჩაიცივი გლოვის სუდარა,
 მაშინ ათრთოლდეს ეგ ნაზი გული,
 მაშინ მიცანი მკვდრათ, ნაცარ-მტვერათ,
 მაშინ ჩემდამი გრძენ სიბრალული;
 მაშინ გაშალე ეგ გიშრის თმები,
 მაშინ დამარხვა მე დამიპირე;
 მაშინ აივსე ცრემლით თვალები,
 მაშინ მიტირე, მაშინ მიტირე!...

მადლანა სინანულის დროს
 გაბრეულ მარჯის ხაზტი.

ზატარა შენიშვნა.

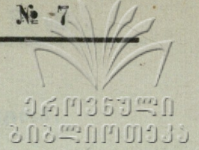
წრ. ავღაშვილი.

ყოველმა ერმა იცის თავისი მოღვაწეების დაფასება. იცის ეს ქართველებმაც და მით უფრო უნდა იცოდეს, რომ ჩვენი მოღვაწე მეტის-მეტს გაჭირვებასა და დაბრკოლებას განიცდის თავის ქვეყნისადმი სამსახურის დროს. ეს გაჭირვება, უფრო აშკარა და დიდი, სცენის მუშაკთ შეჭვედრით და ახლაცა ხვდებოთ და მით უფრო დიდი მადლობისა და თანაგრძნობის ღირსნი არიან იგინი. არ შეიძლება კაცმა უსაყვედუროს ჩვენს საზოგადოებას, მთელს თუ არა ნაწილს მაინც, რომ მან ან ჩვენი ნაჭირნახულები მუშაკთა დაფასება არ იცოდეს, რომ მადლიერმა საზოგადოებამ თავისი სიყვარული და მადლობა გამოაუცხადა თავის საყვარელ არტისტებს და ღირსეული იუბილე გაუმართა ვასო აბაშიძეს, განსვენებულს ნატო გაბუნიას, გ. გედევანოვს და წელს კიდე კოტე მესხს. უეჭველია, კიდე შესაფერს დროს მოიგონებს ჩვენს სხვა არა ნაკლებ გამოჩენილს სცენის მოღვაწეთ და ასეც უნდა იყოს. რას ვაძლევთ ჩვენ ამ უანგაროთ მომუშავე ხალხს? რას ვაძლევთ იმის მეტს, რომ ნახევარზედ მეტს თუარა ნახევარ წელიწადს მაინც ღვთის ანაბარა ვტოვებთ და აზრათაც კი არ მოგვდის, როგორაა ჩვენი რომელიმე მსახიობი, რომელიც სცენაზედ ყოფნის დროს ხან გულიანათ გვაცინებს ხან გვატირებს, რომელიც გვიყვარს და ხანდახან ვამაყობთ კიდევ, რომ ის ჩვენია ვიმეორებთ ჩვენმა საზოგადოებამ იცის შრომის დაფასება, მაგრამ ერთს შემთხვევაში კი მან თავისი წმინდა მოვალეობა მთლად დაივიწყა.

რე უდიდესი ნიჭი, შეალია, მთლათ შესწირა და თავისი თავით მთლათ დაამწვენა მარიამ საფაროვ-აბაშიძისამ. მისი ღვაწლი მით უფრო დიდია, რომ მან დღევანდელს პირობებში არ დაიწყო სცენაზედ მუშაობა. სულ სხვა იყო ის დრო არტისტ ქალისათვის, სულ სხვა პირობები დღეს. მან გადალახა ყველა შემაფერხებელი პირობები, სძლია ყველა გაჭირვებას და მთელი თავისი არსებით და სიყვარულით მიეცა სცენიურ ხელოვნებას და იმ დღიდგან კარგა ხანს ამშვენებდა ქართულ მელპომენას, ატკობდა საზოგადოებას.

მერე განა საზოგადოებამ დაუფასა ეს? დაფასებით კი შეიძლება ყველა დარწმუნებული იყოს, რომ მ. საფ.-აბაშიძისა დიდი მადლობის ღირსია მისი ღვაწლისა და ქართულს სცენაზედ სამსახურისათვის, მაგრამ ვინ, ან როდის გადასცა ეს მას, როდის აღინიშნა მისი მუშაობის მნიშვნელობა. ჩვენის აზრით ეს დიდი ცოდვია. ჩვენს თეატრს ჰყავს პატრონი—ეს დრამატიული საზოგადოებაა, და სწორეთ ამ საზოგადოებას უნდა ჰქონდეს ერთს უმთავრეს საქმეთ სცენის მუშაკთა ღვაწლის დაფასება. სწორეთ საზოგადოებას უნდა მოეგონებინა, რომ მარიამ საფაროვ-აბაშიძის ქართული სცენისადმი სამსახური პატარა და უმნიშვნელო არაა და ღირსეულათ უნდა დაეფასებინა იგი. დროა ამ შეცდომას, ამ გულმავიწყობას მიაქციონ ყურადღება ყველა დრამატიულმა საზოგადოებებმა, განსაკუთრებთ კი თბილისისა და ქუთაისისამ, და ახლა მაინც დააფასონ პატივცემული მ. საფაროვ აბაშიძის შრომა საქმეს მოთავე უნდა. ჩვენი საზოგადოება კარგათ იცნობს მის ღვაწლს, ნიჭს და დარწმუნებული ვართ სიამოვნებით მიიღებს მონაწილეობას თავისი არტისტის მადლობის გადახდასა და მისდამი პატივისცემის გამოთქმაში.

ჩვენს სცენას სწორეთ იმ დროს, როცა მას თავდადებული მუშა ეჭირვება, როცა იგი ისეთს ხანას განიცდიდა, რომ სხვადასხვა მიზეზთა გამო ან უნდა მთლათ მოსპობილიყო, ან მაგარი ნიადავი მოეპოვა ჩვენის ცხოვრების წინსვლაში, მთელი თავისი ენერგია, სიყმაწვილე, ნიჭი, და მე-

ბრეტონური სახალხო პოეზია.

(ფრანგულიდან)

თარგმანი. ა. სარაჯიშვილი.

ლურჯება ¹⁾

ძაღლების ღმუილი მესმის. აგერ ფრანგი სალდათები! ტყეში გავიქცეთ! წინ ლია! გავიგდოთ საქონელი!

ნუ თუ მუდამ ვითმინოთ, კორნუალის ხალხო, მუდამ ვითმინოთ რაც ის ავაზაკები მიწის მუშაკებს ჰირს გვაყენებენ?

იმათ გავგვიპატიურეს ჩვენი ლამაზი ახალგაზდა ქალები, მოგვიკლეს დედა, შვილი და მამაკაცი; საცოდავი ავადმყოფებიც დახოცეს, თეორი ხელები გაქეთო ²⁾.

იმათ გადასწვეს ღარიბის ქოხები: დანგრეის სახლები, გადაბუგეს პური და თივა ყანებსა და მინდვრებში.

იმათ გასჩეხეს ხეხილი ბაღებში და შეშად იხმარეს, ასე რომ ამას იქით ცხრა თუ ათ წელიწადს არც ვაშლი გვექნება, არც სიდრი ³⁾.

იმათ მოგვპარეს ხარები, ძროხები, დეკეულები და პატრონებთან ერთად წაასხეს ქალაქებისაკენ, ყასაბხანებში.

იმათ მოგვპარეს ეკლესიებიდან ბარძიშფეშხუმი; ჩემოაქციეს სამრევლოები, დაღეწეს საძვლეები და გააბნიეს წმინდა წილები.

იმათ გაანადგურეს ქვემო ბრეტანის ლამაზი მინდვრები, ერთ დროს ამწვანებული და პოხიერი, ისე რომ ახლა იქ არც კაცის ჭაჭანებაა, არც საქონლისა.

ნეტავი ჩვენს ნებაზე ტირილი შეგვეძლოს მაინც! მაგრამ ქალაქის კაცმა ცრემლის ღვრა თუ ნახა, სისხლს დაღვრის.

ნეტავი სადმე ჯვარი მოგვეპოებოდეს

მაინცა, მის წინ დაგვეჩოქნა და ღვთისათვის გვეთხოვნა ძალა, რომელიც გვაკ-

მაგრამ წმინდა ჯვარი შენი, უფალო, ბერკეტის ჯვარი ⁴⁾.

ყოველ დღე ვხედავთ შენს მღვდლებსა შენსავით თავდახრილებს და შენდობის მოქმელებს.

ზოგნი მათგანნი, ვინც მოასწრეს გაქცევა, ტყეში იმალებიან; იქ სწირავენ ღამე კლდეებს შუა; ზოგნიც—ნავებზე, შუა ზღვაში.

სხვებმა ოკეანე გადაიარეს, უილაჯონი სამშობლოს მოშორდნენ, კაცის მსახურების ნაცვლად ღვთის მსახურება ირჩიეს.

უცხო ქვეყანაში მშვიდობით ქერის პურის ჭამა ამჯობინეს შინ თეთრი პურის ჭამასა, ეშმაკის პურის ჭამასა, სვინიდისის მხილებით.

ნაფიცრებმა ⁵⁾ კი იუდასავით ოქროსთვის ღმერთი გაჰყიდეს და განცხრომით სცხოვრებენ თავიანთ სახლში, საწყალი ხალხის ოფლითა.

ვინც არ მივა ნაფიცართან ამ წუთისთვის ფელს უეჭველად გამოასაღმებენ, აზნაური იყოს, გინდ გლეხი.

აზნაური, მღვდელი თუ გლეხი, ყველა ბრეტონი ქედ-მოუღრეკელი, დევნილია იმისთვის რომ ქრისტე სწამს.

გიხაროდეს, ეშმაკის კერძო, ზეცას ჩვენი ანგელოზები ატირე!

ღვთის სჯულის ნაცვლად ეშმაკის სჯული დასდეს, მოჰკალ მღვდლები, აზნაურები და მეფე;

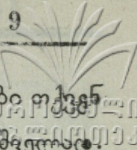
¹⁾ ასე ეძახდნენ ბრეტონები ფრანგს სალდათებს ლურჯი მუნდირის მიზეზით.

²⁾ თეთრ ხელებზე იცნობდნენ აზნაურებს და ჰკლავდნენ.

³⁾ ვაშლის წვენიდან დაყენებული სასმელი.

⁴⁾ გილიოტინა.

⁵⁾ ასე ეძახდნენ იმ მღვდლებს, რომელთაც შეჰფიცეს კონსტიტუციას.

მოჰკალ დედოფალი და მისი თავი მოკვეთილი მიწაზე გააგორე და თან მიაკოლე ქერა თავი მის დისა ელისაბეთის.

ჩააგდე მურდალს საპყრობილეში მეფის შვილი, საცოდავი ბავშვი, და იქ ჩაალაპოტე ჩაპკალ ტალახსა და უსუფთაობაში.

აიფარე პირი, წმინდაო მზეო, და თვალი მოარიდე ეგოდენს სიბოროტესა, ჯოჯოხეთის სულთა ღირსსა.

მშვიდობით, იესო დი მარიამ! თქვენს ქანდაკი ლურჯებმა დაამსხვრიეს და ნამტვრევებით მოკირწყლეს ქალაქის ქუჩები.

მშვიდობით, ემბაზო, რომელმაც მოგვეცა ძალა დასათმობად სიკვდილისა და არა ბოროტთა უღელისა!

მშვიდობით, წმინდაო ზარებო, რომელნიც თავს დაგვმღეროდით! ველარ გავიგებთ თქვენს ძახილს კვირაობით და ბედნიერ ღღეებში.

მშვიდობით, ჩვენის ეკლესიის ზარებო! ვაი ჩვენ, წაუხვამეს ჩვენს ბუღბუღს ნათლისღება! ვაი ჩვენ, ქალაქის ხალხმა დაადნო ზარები და მოიჭრა გროშები!

მშვიდობით, ვაჟკაცნო! მიჰყევხართ ჯარში, საცა წაიწყმედთ სულსა და სიცოცხლეს!

ნახვამდის, შვილო, ნახვამდის ღღელსა მოსათატისასა. შენ რომ წახვალ ბრეტანიდან, ვინ დაითარავს მამაშენსა!

როცა ქალაქის ხალხი სახლში შემომიხედება, მაშინ ვიტყვი: „ჩემი შვილი აქ რომ ყოფილიყო, ის დამითარავდა!“

— მოდი, შვილო, შენი მოხუცი დედა მოგეხვიოს ამ მკლავებით, რომელნიც ყმაწვილობისას გარწევდენ; მოდა ამ მკერდზე, რომელმაც გამოგზარდა, ჩემო საცოდაო, საყვარელო შვილო, სანამ მოგიკვდებოდე.

შენ რომ შინ მოხვალ, ამ წუთისოფლიდან წასული ვიქნები; მოდი, აქ მოდი, უკანასკნელად გულში ჩაგიკრა.

— დედავ, ნუ სტირი, მამავ, ნუ სტი-

რი: აღარ მოგშორდები. აქ დავრჩები დასაცველად, ქვემო ბრეტანის საოლონდაც, გულსაკლავია კაცი რომ იჩაგრება, მაგრამ ეს სამარცხენო როდია.

სირცხვილია როცა კაცი ქურდებს ლაჩრად ემორჩილება.

თუ ბრძოლაა საჭირო, ვიბრძოლებ; ვიბრძოლებ ჩემის ქვეყნისთვის; თუ სიკვდილია საჭირო, მოვკვდები მხიარული და თავისუფალი.

მე ტყვიისა არ მეშინიან: ტყვია სულს ვერ მომიკლავს; ტანით მიწას თუ დავეცი სული ავა ზეცასა.

გავწიოთ, ბრეტანის შვილებო! გული მეგზვნება, მკლავებში ძალა მემატება. გაუმარჯოს სარწმუნოებას!

გაუმარჯოს ვისაც უყვარს სამშობლო! გაუმარჯოს ნორჩს ბატონიშვილს! ჯანდაბას ლურჯები, წავიდნენ შეიტყონ თუ არის ღმერთი!

სული სულისა წილ! ან მოვკლათ, ძმანო, ან თავი შევაკლათ. ღმერთი უნდა მომკვდარიყო, რომ დაეპყრა ქვეყანა.

მოდი, წაგვიძებ, ტენ ტენიაკ, ნამდვილო ბრეტანო, რომელსაც შენს ღღეში პირი არ შეგიტყვევია ზარბაზნის პირისთვის.

მოდით, აზნაურებო, წაგვიძებით! და ქვეყნის საქრისტიანო აღიდებს ღმერთსა.

ბოლოს, ქეშმარიტი რჯული ისევ შემოვა ბრეტანში. კვლავ მოვა ღმერთი თავის საკურთხეველებზე და მეფე—თავის ტახტზე.

მაშინ კორნუალის მინდვრები ხელახლა ამწვანდებიან; მაშინ გაიხარებს კაცის გული, ტყე და ყანები.

მაშინ ამაღლდება ქვეყანაზედ იესო მაცხოვარის სხივ-მოსილი ჯვარი და მის ფეხთით აყვავდება შვენიერი შროშანი,*) ბრეტონების სისხლით განპოხებული.

*) თეთრი შროშანი საფრანგეთის მეფეების გერბია.

ქართული
წიგნიერების
კავშირები

მადონნას სიმღერა.

ტ. ტაბიძე.

ჩემსკენ მცხოვრებო ...ენდე ვარსკვლავებს

აქ არ იციან რაა ნალველი,
 სულს ასხივოსნებს, სულს აცისკროვნებს
 უკვდავებისა სახე წითელი.
 ფრთას შლის სილაღე... შორს სივავლახე
 საფლავს დამარბეთ ნალველის სახე,
 ზეცად ელტვოდეთ, ზეცად სიყვარულს,
 ის მოგცემთ კაცთა შვებას სიხარულს.

მწუხრის ზეფირი, მათაა მწვერვალებს
 ვნებითა აგზნებს, უკოცნის კალთებს.
 სძინავს ეთერსა... ვ რსკვლავნი ჰკრთიან
 ზეცად მცხოვრებო, შენ გეძახიან.
 მარადისობა მტკიცედ სდარაჯობს
 აქ მეფედ არის მშვენნიერება
 ზეცად ილტვოდეთ.. ზეცად მოგიხმობს
 სულის სილაღე. უკვდავი გზნება.

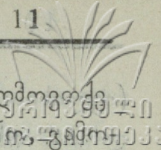
მედიკალი

ობლად დავდივარ...

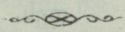
დ. კასრაძე.

ობლად დავდივარ... და ბრონხათალი თეთრი ხელით მხლებლად
 ცას და მიწასა, ნაზად აყლორტილს გა- წამიყვანა .. მას დავედევნე, მას - მისი ტყვე
 ფურჩქენილს ვარდს, დამცვრალ ზამბახსა, მაგრამ ის განქრა, მივდეგ, მივსტირი...
 ტყეს ძარღვიანსა, ფირუზ ქოლგათ ცად თვით ნატურფალს მისას ვერ ვბოვებ...
 აბჯენილსა, ანუ ნაპრალით მომქუხარე ობლად დავდივარ...
 შმაგ ჩანჩქრის ზვირთებს ვკითხავ: ვინ მზის სხივები ლაყვარდის კამარიდან
 იცნობს თქვენში-მეთქი ჩემს მზეს, ჩემს ძირს ნარნარებით იბნევიან, მარგალიტე-
 სატრფოს? ვინ ნახა იგი, ან რა არის მისი ბად აციმციმებულ ცვარში მოსჩანან შა-
 სახელი? სად დადის, ცადა თუ შვილია რავანდედად ადგებიან წყაროს კლდო-
 ცოდვილი მიწის? ვის შეუძლია, მაჩვენოს ვან კარს, ნაზის კდემამოსილებით შეს-
 მისი კვალი? ცქრიალებენ ირგვლივ ყვავილთ, ფუტ-
 ობლად დავდივარ... კრებს დატვირთულთ ყვითელ თაფლით

სევდის საზღვრები მოკუთლია კვლავბნე- გზას ულოცავ-ნ, ჩემთვის კი... ჩემთვის
 ლი სივრცით თითქოს შიგ ვცურავ უმ- ყრუ არიან, არარას მასმენენ!..
 წეოდ მიტოვებული... ის კი ის ვნახე ობლად დავდივარ...
 სულ ერთხელა, თითქოს სიზმარში.. მან მღუმარე ჩრდილს ქვეშ შევსდეგ წამით;
 გამიღიმა, სულს კეკლუცი სალამი უძღვნა უცნობი პირი ათას ხმებით მესაუბრება,

მომიტხოვს დიად ბუნებისა ბუმბერაზო-
 ვაბა სიმებად გულის ძაფები, ალბობა
 ბას, შევლის ნუკრთა ცქრიალს ქალწულ
 ხმანი საუცხოვო, რომ მას ვასმინო
 მთა-ველთ სიკეკლეუცესა, აღმიხსნის მრ-
 ვიყვანო თვით ქვესკნელი საბუღარიდან?
 ვალ საიდუმლოს, მაგრამ მის სახელს, ობლად დავდივარ...
 ვინც რომ დამკოდა უღმობელი დიანას შევეყურებ ცას, ლაჟვარდ მის იერს,
 ისრით, არ გამაგონებს, არ მინერგავს მწყურის სიციცხლედ, მწყურის განვმორ-
 თუნდ მცირე ნუგეშს, მისი ამბისა არა დე ამ ობლობასა, მწყურს ის ვიპოვნო,
 უწყის, არარას მაცნობებს, მარტოა იგი, მივეხუტო მის გულის ტაძარს, მაგრამ...
 თუ სხვასთანა დაიარება? ან ვის აკვანში არა სჩანს ნავთ-საყული სავანე სულის...
 დაერწია, რომლის ხელით? საით წავიდე, ვერ ვპოვებ ვერ დაკარგულსა ჩემს მზეს,
 რომელ მხარეს მის საძებნელად? რომელ ჩემს ღმერთს და ასე მწირი, სასო მიხდით...
 ბზისაგან გამოვჭრა ქნარი, რომ ზედ გა- ობლად დავდივარ...

უკნებელი პეტარდები.

გ. ა. — ციხელა.

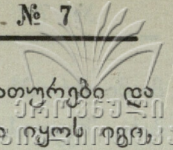
* * *
 დიდება შენდა, ღმერთო! რა სწრაფის
 ნაბიჯით მივექანებით წინ... პროგრესის
 გზაზე! აიღეთ, თუ გნებავთ, თანამედ-
 როვე სწავლა-აღზრდის სისტემა: ეხლან-
 დელ სკოლა გამოვლილი შევირდი თამა-
 მად შეგიძლიათ რომელ პოლკშიაც გნე-
 ზავთ ჩარიცხოთ „ვახმისტრად“, ან „კაპ-
 ტენარმუსად“, მე მინდა ერთი კონკრე-
 ტიულ მაგალითით დავასაბუთო ზემოთ
 გამოთქმული აზრი.

ორიოდე კვირა სოფელში გახლდით
 და იქიდგან რომ ქალაქში დავბრუნდი,
 იმოდენა ცვლილება ვნახე ჩემ ახლად
 გიმნაზიაში მიბარებულ ბიჭუკუნაში, რომ
 განცვიფრებაში მოვედი: დადის, ბატონო,
 ერთავად სარ-ჩაყლაპულივით: გადარები-
 ლი; რაც გინდა შევეკითხოთ, იმისგან სხვა
 პასუხს ვერ მიიღებთ, თუ არა „ტაკტოზ-
 ნო“ და „ნიკაქ-ნეტ“, „უკამანდოთ“ არც
 ბიჯს გადადგავს და არც ლუკმას ჩაიდებს
 პირში. უფრო კი ის მომწონს, რომ, რაც
 გინდა უსამართლოდ და სასტიკად მოექ-
 ცეთ, ერთ ყვედრების სიტყვასაც ვერ გა-
 იგებთ იმისგან. სწორეთ მოგახსენოთ, მე ბენ
 ძალიან ვერთობი ხოლმე ჯეროვან აღზრ-
 დის ასეთ ნაყოფს რომ ვხედავ, მაგრამ ჩე-
 ვის, როცა საგრძნობლად „ჩამოთბება“

მი დედაკაცი კი გადარეულია: ეს ჩემი
 გრძნობიერი შვილი კი აღარ არის, რა-
 დაც უსულო ტიკინიაო; შე გამოტვინე-
 ბულო, შვილი სკოლაში მიაბარე, თუ კა-
 ზარმაშიო“...

— ხე, ხე, ხე! თითქოს სულ ერთი არ
 იყოს, — რა განსხვავებაა!?... ჩემს დედა-
 კაცს გაუგებრობით მოსდის...

გაუგებრობის, თუ სხვა რამის ნაყოფია,
 ის კი უკვე ფაქტია, რომ ქართულ გიმ-
 ნაზიაში სწავლა შეწყვეტილიყო; ამის მი-
 ზეზად სხვა და სხვა რამეს ასახელებენ,
 მაგრამ, ჩემის აზრით, უფრო ნამდვილი
 უნდა იყოს შემდეგი აზრი მკითხველს მო-
 ესენება, რომ ზაფხულობით თბილისში კაი
 ფასში გადის ყინული და რადგანაც ყი-
 ნულის დასამზადებლად ისრე ჯეროვანად
 მოწყობილ ფართო შენობას, როგორც
 ქართული გიმნაზიაა, სხვას ვერ შეხვდე-
 ბით, აღნიშნულ გიმნაზიის გამგეთ დაუდ-
 ლად ისარგებლონ შემთხვევით, სწავლა
 შეაჩერონ და ყინულის მზადებას შეუდგ-
 ენენ. ყინულში აღებული ფულით აპირე-
 დამათავრებას და
 სწავლა კიდევ გადაუდვიათ იმ დროისათ-
 ვის, როცა საგრძნობლად „ჩამოთბება“

(ივლისისათვის). ასრე ორმაგიან სარგებ-
ლობას იძენს კაცი ანგარიშიანთ საქმის
წაყვანით. ჯერჯერობით სწავლა ისევ და-
იწყო: ამბობენ სანამ ყინულის ვაჭრები
გამოჩნდებიანო.

დაბა-ქალაქს მოსდებიან ქუთათურები და
ეძებენ თავს, როგორც გინდა იყოს
ოლონდ კი მიუყენონ თავიანთ წამებულ
სხეულს და აღარ იყენენ მიტოვებული
ფეხების ამარა...

კაი ანგარიში სკოდნია ეგრეთვე ბ. ი.
როსტომაშვილს, რომელიც თავის ორ-
განოში ამტკიცებს, რომ „ყველა ქართველმა
თითო მანეთი რომ გამოიღოს, იმ-
დენი მანეთი შეგროვდება, რამდენიც ქარ-
თველიაო და ამ ფულით შეიძლება ჩვენ-
ში ერთობა დაარსდესო“...

ისევ ფეხების ამარა დარჩა ჩვენი თა-
ნამემაჟღერეც „ცნობილი“ ავიატორი ბ.
ქებურია, რომელსაც ველარაფერით ელირ-
სა ჰაერში აფრენა და ლექციების კითხვას
შესდგომია ბათუმში და სხ. იმის გამო,
თუ როგორ შეიძლება კაცი ვერ აფრინ-
დეს, ამით სურს ბ. ქებურიას ემსახუროს
ავიაციას და მის მნიშვნელობას ნათელი
მოჰვიწიოს.

ერთობისა რა მოგახსენოთ და ადგილ-
ობრივი რუსთა პატრიოტული კავშირი
რომ ჰპოველობს შესაფერ ნიადაგს თა-
ვისს გამხრწნელ მოქმედების გასაფართო-
ვლად, ეს იქიდგანაც შეგიძლიათ დაინა-
ხოთ, რომ, როგორც დაგვარწმუნეს, აღ-
ნიშნულ კავშირის ნამდვილი წევრი, ქალ-
თა უმაღლეს კურსებზედ მოსწავლე ქარ-
თველი ქალი მ. თურმე სცდილობს შეკ-
რიბოს თავისს ამხანაგთა შორის საკმარი
რიცხვი კავშირის განყოფილების დასაარ-
სებლად. ამ თავისს ერის... სასიქადულო
მანდილოსნის მოკლე უკაცრავად პასუ-
ხია — ბიოგრაფიას ვეცდებით შემდეგში მი-
ჯაწოდოთ მკითხველს და მანამდე კი კარგს
იხამს წ. კ. ს. გამგეობა რომ სტიპენდი-
ას დაუნიშნავდეს ამ ჩვენ... მასახელბელ,
თითით საჩვენებელ, მომავალ ქართველ
დედას... გვიხაროდეს!...

ნათელსა ჰფენს, მხოლოდ მეტად მცი-
რე მანძილზედ, გრიბოდოვის ქუჩის და-
საწყისში ახლად მოწყობილი იაფ-ფასიანი
„სინათლე“, ეს სასარგებლო, ხელ მისაწ-
დომი საშუქი მოუწადინებიათ სხვა ადგი-
ლებშიც გადაეტანათ. საზღვარ გარეთ და-
მზადებულ „კასრით“, მაგრამ სხვაგან გა-
დატანილ „სინათლეს“ ძალა შემოღვევია
და უმნილშენელოთ დაკარგულა. ამბობენ
დინამო-მაშინა არ ვარგაო...

უხაროდათ ქუთათურებსაც, რომელთაც
თვის შორის, რა ვაი-ვაგლახით, ძლივს
იპოვნეს ერთი თავი და თურმე ისიც
„ფხიანი“ გამომდგარა, ჩხვლეტა სკოდნია
და, რა თქმა უნდა, რომ არ დაამტკიცე-
ბდნენ... თუმცა ჩვენ დროში რიგიან თა-
ვის ქონა დანაშაულათ ითვლება, მაგრამ,
მეორეს მხრით, ნუ თუ 5,000 მცხოვრე-
ბიან ქალაქისთვისაც ერთი რიგიანი თავის
ქონა დანაშაულობაა?!. ეხლა თურმე უმაღლ-
ისრეთივე ამბები ხდება, როგორც გელ-

არ ვარგა აგრეთვე მეტის-მეტი თავ-
დახრილი, სულ განაბული ცხოვრება,
როცა ჩვენ დროში ყველა მუშტზედ იყუ-
რება... ეს კარგათ შეუგნიათ ქართულ გი-
მნაზიის უმფროს კლასების ზოგიერთ მო-
წაფეთ და განსაკუთრებით გიმნაზიიდგან
გამორიცხულთ და გადაუწყვეტიათ და-
არსონ სკოლა ქეიფისა და მუშტი კრივი-
სა, რაშიდაც ჯეროვანი დახმარება აღუთ-
ზოგიერთ თანამშრომლებს.

მაგეთ თანამშრომლობაზედ რა მოგახ-
სენოთ და კაცი-ქამია გაზ. „ნოვოე ვრე-
მის“ იუდა-თანამშრომელი მენშიკოვი არ-
წმუნებს მკითხველებს, რომ ეჩმიადინში
ისრეთივე ამბები ხდება, როგორც გელ-

სინფორზიო და კარგი იქნება სომხებს. გასულ ორშაბათიდან ჩვენში ალბან-კათალიკოსად ვოსტორგოვი დაუნიშნოთო. დინდა ახალი „თემი“ რომლის მენაღვრე-ლი და მის ინტერესებისათვის მომქმე-ღია სამი ძე: მსაჯული, მხედარი და მგა-ღობელი. ისინი ბევრ რასმე გვპირდებიან ნი, მკითხველს თავი მოვაბეზრეთ ამდენი და ჩვენც ვუსურვოთ რომ სათემო ურემი ლაყბობით. არ გადაებრუნებინოთ...

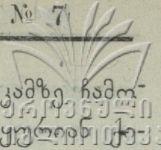
მამა ოქროპირე »ცაცხვის ძირში«.

დეო ქაჩელა..

სოფელი მაკოთის აზნაურებს გასართობ და, ეკლესიის ირგვლივ მოსახლე აზნაუ-ადგილად ცაცხვის ძირი ქონდათ მიჩნეუ-რები დინჯად წამოვიდოდნენ ცაცხვის ძი-ლი. ეკლესიის გვერდით, გაშლილს მინ-რისკენ. სწორედ ამ დროისთვის ცაცხვიც დორზე მდებარეობდა ეს ადგილი და მა-მოიკრეფდა ჩრდილს და მზისგან დაფარავ-კოთის შუა გულს შეადგენდა. ერთად-ერ-და სკამებს, რომლებიც ხის ერთი გვერ-თი ძველი ცაცხვი უხვ-მდიდარ ფოთლე-დით ეწყო სკამების შორი ახლო ქვები ბიან ტოტებით დაჰყურებდა მინდორს და იღვა, დასაჯლომად მოხდენილნი. ეს ქვე-შორს ჰფენდა თავისს გრილს ჩრდილს. ბი მდინარე კაპასას ნაპირიდან იყვნენ სოფლის შარა-გზაც ამ ადგილს უვლიდა, ამოტანილნი. ერთი ხის სკამი ყველაზე და მგზავრიც ზაფხულის სიცხით მოქანკუ-უფრო მოკლე, მაგრამ ყველა დანარჩენზე-ლი გვერდს ვერ აუვლიდა მშვენიერს ცაც-უფრო საიმედო მამა ოქროპირეს ეკუთვ-ხვის ძირს; ვინც არ უნდა ყოფილი-ნოდა, და ქვეყნის ვერც ერთი მამაო ვერ-ყო მგზავრი თავს შეაფარებდა ცოტა-ხნით შეეცილებოდა ამაში. სოფ. მაკოთის მაინც ჩრდილს, ჩამოჯდებოდა მიწიდან გაჩენიდან არავის ახსოვს, რომ ამ სკამს ამოკუზულ ხის ფესვზე, ამოიოხრებდა, თავ-მ. ოქროპირეს სახელი არ ჰრქმდოდეს, ან-ზე მოიხდიდა, ყელზე შეისხნიდა და დამ-მამაო სხვა სკამზე მჯდარიყო.

ხურვალეებულს გულ-მკერდს მიუშვერდა მინდორის ბოლოში ყველაზე ადრე მ. ცაცხვის ძირში მუდამ მქროლავ, გრილს ოქროპირე, ს. მაკოთის წმ. გიორგის ეკ-და საამო ნიავს!! დალოცავდა ცაცხვის-ლესიის 70 წლის მღვდელი, გამოჩნდებო-ძირის მიდამოს, აკურთხებდა იმის მარჯ-და თავის გრძელი, თავმოჭედილ ჯოხით.

ვენას, ვინაც დარგო იმ ადგილას ეს მა-ნაშუადღევის ძილისაგან ახლად გამორკვე-დლიანი ხე, და ისევ თავის გზას გაუდგე-ული მამაო ერთ-ორს ჩამთქნარებდა, გა-ბოდა! მაგრამ არა მხოლოდ ასეთი შემთ-დისვამდა ხელს გრძელს, შუა გაყოფილს ხვევითი სტუმრებით ამაყობდა ძველი ცა-წვერზე, გადაიწერდა პირჯვარს და ჩაი-ცხვი და მედიდურად არხვედა მწვანე ფო-ლაპარაკებდა: „უფალო, შეგვიწყალებ, თოლთ! მისი ჩრდილოვანი ძირი საკრე-უფალო შეგვიწყალებო“. ის მიდიოდა აუ-ბულო ადგილი იყო ადგილობრივი, მა-ჩქარებლად, თითქო ჯოხით და ნაბიჯით კოთის, აზნაურების. ყოველს საღამოს, ზომავდა მანძილს თავის ეზოდან ცაცხვის როცა მზე დასავლეთისაკენ გადაიხრებო-ძირამდის. ერთს გაიხედავდა მეზობელ სო-და და „მჩატე ზღვაური“ (მსუბუქი ქარი) ლომონის მოსახლეობისაკენ, უჩინრად ჩა-მოპბერავდა დასავლეთიდან და შუადღის იცინებდა და თავში გაივლებდა: „სოლო-სიცხე-პაპანაქებას მიჰლევდა, შეასუსტებ-მონი არ დაიგვიანებს მოსვლას!! ისეთს

ამბებს გაცნობებ; მეზობელო, რომ სიზ-
მარშიც არ დაგესიზრმება!! და შემდეგ
რამდენიც გინდა იხიოხიოთ!!“ გაადგამდა
მამაო კიდე რამდენიმე ნაბიჯს, შეჩერდე-
ბოდა, მოიხედავდა უკან თავის გზისკენ
და რა მოხდებოდა თვალში ერთ გვერ-
დით ზომამზე მეტად გადაწეული ქიშკარი,
ხმა მალლა იტყოდა: „არა რა არს ქვეყა-
ნასა ზედა უკვდავად არსებული!! ბჭენიც
ჯოჯოხეთისა“... მამაო არ დააბოლოვებ-
და აზრს, მაგრად ამოახველებდა და ისევ
გამოაბიჯებდა ცაცხვისკენ. მოვიდოდა, მი-
ვუახლოვდებოდა თავის სკამს, ჯოხს იქვე
ჩაასომდა მიწაში, ქულს გადაიხდიდა და
ნელა დაეშვებოდა სკამზე; მაშინ ნიავეც
აღერსით შემოებრავდა და მამაოს ბელატს
ტკბილად, საამოთ შეეხებოდა. ოქროპი-
რეც იგრძნობდა ნიავეის ასეთს ყურადღებას
და თავის მალაღს შუბლს ნაზად გადაუს-
ვამდა ხელის გულს. „უფ, იფ, იფ!“ ჩა-
ილაპარაკებდა ნასიამოვნები და აზნაურ
სოლომონის ეზოსკენ გაიხედავდა! თუმცა
მ. ოქროპირეს ბელატი თავი ქონდა, მაგ-
რამ ეს არ უშლიდა, რომ დაწნული თმა,
მოგროვებული თავის არა შიშველ კუთხე-
ებიდან ჰქონოდა მოხდენილად გადმოშვე-
ბული მხარზე. გრძელ წვერთან ერთად ეს
მელოტობა მამაოს დარბაისლობას და
ბრძნულს გამომეტყველებას მატებდა, და
ამიტომაც ეს გარემოება ნაკლად არ ჩა-
მოერთმევა ს. მაკოთის მოძღვარს.

მარტო დარჩენა და ფიქრი მ. ოქრო-
პირეს დიდს ხანს არ მოუხდებოდა. მოკ-
კრავდა თავის ეზოდან სოლომონი თვალს
მამაოს, წამოიხსამდა ჩოხას და წამოვი-
დოდა.

— სალამო მშვიდობისა, მამაო! — მიე-
სალმებოდა მ. ოქროპირეს.

— ღმერთმა მშვიდობა არ მოგაკლოს,
ჩემო სოლომონ!.. რად დაგავვიანდა?..
დაბრძანდი!

— ესეც არის აღვსდევ ძილითგან, მა-
მაო! მოგეხსენება მოახუცებულისათვის შუა
დღის ძილი რა არის!! — უპასუხებდა სო-

ლომონი, მამაოს პირდაპირ სკამზე ჩამო-
ჯდებოდა, ამოიღებდა გრძელ-
სას და პაპიროსს გაიკეთებდა.

— ახალს რას ამბობს გაზეთი, მამაო! —
ცოტა ხნის სიჩუმის შემდეგ ჰკითხავდა
პოლიტიკის მოყვარული სოლომონი!

— კარგს არაფერს, ჩემო სოლომონ!
რუსი გაჯავრებულია და რისხვას გვაყრის!
— ჰაჰაჰა!

საქმე იმაშია, რომ მ. ოქროპირეს ქარ-
თული გაზეთი მოსდიოდა და დიდის გულ-
მოდგინებით ადევნებდა თვალყურს ახალს
ამბებს. მამაო ყოველთვის თანამედროვე
პოლიტიკის „კურსში“ იყო, ხოლო ეს
„კურსი“ იმით განირჩეოდა კემშარიტ
კურსიდან, რომ მამაო მას თავის განმარ-
ტებას და ახსნას აძლევდა. არსებული პო-
ლიტიკის კურსი მამა ოქროპირეს გამოთ-
ქმაში თავის ბუნებრივი დასკვნამდის მი-
დიოდა. ამიტომაც იყო, რომ მამაოს წი-
ნასწარ მეტყველობა მრავალ შემთხვევაში
მართლდებოდა, და ამის გამო იმას დამ-
სახურებული ჰქონდა რწმენა და დაჯერება.
მოხდებოდა, რომ ხანდახან მაკოთის აზ-
ნაურები, განსაკუთრებით ახტი და ცხარი
ურჩობას უწევდნენ ოქროპირეს. მაგრამ
მამაოსთვის არაფერს შეადგენდა იმათი
ჩაჩუმება. ახტი და ცხარიც ეკლესიის
გვერდით ჰცხოვრობდნენ და ძალიან ძვი-
რად დააკლდებოდნენ ცაცხვის ძირში კრე-
ბას. მ. ოქროპირეს კი არც ახსოვს, რომ
რომელიმე იმათგანი არ ყოფილიყო კრე-
ბაზე! ახლაც იმიტომ აგვიანებდა ოქრო-
პირე სიტყვას, რომ კრება სრული არ
იყო, და ერთი სოლომონი კი ვერ აამეტ-
ყველებდა იმას. მამაო უტდიდა ახტის და
ცხარს. ესენიც არ დაავიანებდნენ და სულ
მალე გამოჩნდებოდნენ ერთი ყალიონით
პირში და მეორე გრძელი სიგარით, რომ-
ელსაც თვითონ მეტად ხელოვნურათ ამ-
ზადებდა სახლში.

მათი მოახლოვება და მ. ოქროპირეს
ლაპარაკის დაწყება ერთი იყო.

— უკანასკნელი ცნობები ტელეგრაფნი

აგენტსტვოსი მეტათ დამაფიქრებელნი არი-
ან! ხელმწიფე-იმპერატორის ნამესნიკი და
მოადგილე კავკასიაში თურმე ამხადებს
კანონებს, რომლებსაც ამ დღეებში პეტ-
ერბურღს გაგზავნიან უმაღლესად დასამტ-
კიცებლად!

— რა გვინდა? ა?—მეტ ყურადღებით
შეეკითხებოდა სოლომონი.

— ამ კანონის ძალით ჩვენი ორი მახ-
რა უნდა გადასახლონ ციმბირში. გადა-
სახლებულების მაგიერ რუსეთის შიდა
გუბერნიებიდან გადმოასახლებენ რუსებს..

— ჰაუ, როგორ დავიჯერო!—წამოი-
ძახებდა ახტი, უკვე მოსული და მამაოდან
შორი-ახლო გაჩერებული!

— ხოლო ჩვენი საზოგადოება,—განა-
გრძობდა ოქროპირე, ვითომ ახტის სიტ-
ყვები არც გავგონა, — განსაკუთრებულ
პირობებშია და... შეიძლება გადარჩეს!
რაც შეეხება ჩვენს მეზობელ საზოგადოე-
ბებს—კლდე მიწისას, და ქვემზირიისას,—
ესენი უნდა აიბარგონ, და გაუდგენ გზას
შორეულ ციმბირისაკენ!!

— ჰაუ, როგორ დაღუპულან, შენი
ჭირიმიე!—ჩაუმატა ცხარიმ მამაოს სიტ-
ყვებში.

— აბა, შენ როგორ გეგონა?—მოუბ-
რუნდა მ. ოქროპირეცხარის! რუსს ხუმ-
რობა რომ ყვარებოდა ნაპალეონი იქნე-
ბოდა ახლა იმისი ხელმწიფე!! შენ რა იცი,
როცა კაპასას არ გაცილებულხარ, და
ბეგის მეტი კაცი არ გინახავს?— მიმართა
მამამ ცხარის და თანაც გადაჰკრა ახალ
მოსულს ახნაურს ბეგის, რომელიც მო-
სულიყო შეუმჩნეველად და ყურს უგდებ-
და მას.

— კი, მაგრამ ასეთს უსამართლობას
არ იზამს რუსი!

— კაკ რაზ! არ იზამს!! მართალია, არ
ჩაიდენდა ასეთს ამბავს, მაგრამ კავკასიამ
ულაღატა და მოღალატეებისათვის კი
რუსი არას ზოგავს!! „არ გვინდა, არ
გვინდა!“ რომ გაჰყვიროდით, ახლა იმა-
ნაც გითხრათ: „არც მე მინდიხარო!“
აბა ის და აბა შენ!

— მაგრამ ამოდენს ხალხს როგორ გა-

დასახლებს, მამო?— შეეკითხა ახტი, და
იმავე წამს სოლომონს გადახედა,
დამცინისო, რადგანაც სოლომონს, მამა-
ოს მიერ გათამამებულს, დანარჩენები მას-
ხარად ჰყვანდა აგდებული!

— ჰიმე, რამდენია ამოდენი? ხი, ხი
ხი!—ჩაიცინა სოლომონმა.

— როგორ? შენი მეზობელი ცხარი
გგონია, რომელსაც ასი წელია ურმის
ბორბალი გატეხილი აქვს და ის ვერ გაუ-
კეთებია! ჩაგვამს მატარებელში და მეზუ-
თე, ძაან გვიან, მეექვსე დღეს იქ გაგა-
ჩენს!! დიდი, დიდი დაჯდეს ათი ათასი
მანეთი! ათი ათასად კი შენისთანა ლაწე-
რაკები მოიშოროს თავიდან მოგება არ
არის?

— ხახხა! შენ ნუ მომიკვდე, ეს დიდე-
ბულათ ბრძანეთ!!—ხითხითებდა სოლო-
მონი.

— როგორ გადასახლებს!—ცხარდე-
ბოდა ოქროპირე, ღმერთო კი მომკალი,
ვინაა რომ ამბობს!? გიბრძანებს წაეთრი-
ეო, და აბა მიპასუხე, რას იზამ? არ წახ-
ვალ? შენი ამბავი რომ ვიცი შეიარაღდე-
ბი!! კუდით ქვას გასროლიებს, კუდით!..
არ მიკვირს, ვილაცა ახტია, წახტია დაუ-
წყებს კითხვას, „როგორ“? ერთი ტყვიის
ულუფა ხარ, ბიჭო, ერთი ტყვიის!

— კი მაგრამ ჩაუვარდა ახტის ენა,—
იქაც ხომ... ჰმ... ქვეყანა... ხალხი...

— რუსს ბევრი აქვს იქ უკაცო ადგი-
ლები! შენ ახტი, არაფერი იცი, და მე
ნუ მედავები!! ასეთს სჯა-ბაასში საღამო
ახლოვდებოდა და ყანიდან დაბრუნებულ-
ნი გლეხებიც მხარზე თოხ გადადებულნი
მძიმედ ბრუნდებოდნენ შინ. ვისაც გზა
ცაცხვის ძირით ჰქონდა, უსათუოდ შეუ-
ხვევდა მამაოსკენ, აბა რა ამბავს იტყვის
დღეს მოძღვარიო.

მოჰკრავდა ყურს გადასახლების შესახებ
ლაპარაკს თუ არა, თოხს გადმოიღებდა
მხრიდან, დაეყრდოდა და დაუწყებდა
სმენას ოქროპირეს სიტყვებს. ოქროპირე
კი რა მოჰკრავდა თვალს გლეხებს უფრო
აუწყევდა ხმას. და იქნება რამე კეთილი
ჩაუწყევთო უგუნურთა ყურშიო, უფრო
გაცხარებით განაგრძობდა ლაპარაკს!

— ჩემის აზრით კი მთელს კავკასიას

გადაასახლებენ!.. აბა! თქვენ რა გახსოვსთ ის დრო, როცა მერკინ-ბეი შერაშიძე ან რომელიმე ლეკის თავადი წამოვიდოდა და ერთს სოფელს კაციან-ქალიან წარეკდა ჯოგოვით! მოჰგლეჯდა სახლ-კარიან, ამოხოცდა დიდს და პატარას და განუკითხავად წაბრძანდებოდა! ახლა? აბა ახლა გაბედოს!.. რუსს ხუმრობა არ უყვარს!!

ეი! თოხიანო, მოდი აქ! შენ უღუ გვარმაძლია არა ხარ? შენ არ იყავი, მხარზე კაჟის თოფი გადადებული გქონდა და „ძირს“ იძახოდი? გადაგასახლეს ხომ? წაღი ახლა და იძახე „ძირს!“ იცი ახალი ბრძანება?

— კაი არ იქნება, ვგრძნობ. .

— კარგი არ იქნება!! რა იცი, ყაზახო, რა არის კარგი, და რა ავი? ვილაც მაწანწალამ აგიყოლია და მაშინ ხომ ცაქუდათ მიგაჩნდა? ჰო, ახლა ისევ ჩემთან უნდა მოხვიდე! რას იტყვი, შენ სოლომონ!? უტუეს, რომ სავსებით რუსის ძალა დაანახო მაშინ ხომ სხვანაირად მოიქცეოდა?

— რა საბჭემელია, შენი ჭირიმე! — ცბიერად ჩაილაპარაკებდა სოლომონი, და უღვავებში ჩაიცილებდა.

— რათ ჩავარდი, შეილო, — მოეფერებოდა ახლა მამაო უცუეს, — შენს ცოლ-შვილის ცოდვაში? შენ კი, თუ გინდა ღირსი ხარ, მარა დედაკაცმა რა დააშავა? ა? საღ წავიდეს ახლა იგი წვრილი შვილებით?

კიდევ ბევრს ასეთს ილაპარაკებდა მ. ოქროპირე; სანამდი ღამე არ დადგებოდა და კრება ნელ-ნელა დაიშლებოდა. მეორე დღეს კი მთელი მაკოთის საზოგადოება მამა ოქროპირეს ახალ ამბავზე ლაპარაკობდა.

— ჰეი, ცაკვა, რას აკეთებ? — მიამახა მიმავალმა ჩქოფომ მეზობელს, რომელიც ღობეს ასწორებდა!

ჰე, რას ვიზამ? არ დამაყენეს ივანეს ღორებმა!

— მოგიცლია, ძმაო! ახალი ამბავი იცი?

— ჰმ?

— გვასახლებენ ყველას! მთელს კავკასიას!

— ვინ სთქვა?

— ცაცხვის ძირში ამბობდა მ. ოქროპირე!

— მართლა, მართლა?

— ახლა, შე კაცო, რათ უნდა მოგატყვილო? გაზეთში სწერიაო!

— მტყუანს და არა მტყუანს ერთად?

— ყველას!

— ტყვილი იქნება! ვინ გაიგონა...

— ოქროპირე ამბობდა პირდაპირ!

ოქროპირემ არ იცის ტყვილი გგონია? ისეთს ტყვილს იტყვის, როცა დასჭირდება, შენგან მოწონებულს!! გვაშინებს... დრამის ფულს არ მომცემნო!

— რა კაცი ხარ, ცაკვა! რაც მოხდა იმის შემდეგ...

— კაი და აბა როდის იქნებაო?

— ამ ორს თვეშიო!!

— იმდენი რა უთხრა მომგონს!! დასწყევლოს ღმერთმა რას არ იტყვიან და რას არ დასწერენ!

— ასეა და მზათ იყავი!

— ავაშენა ღმერთმა!

— აბა, გამარჯვებით!

— რაღა ამისთანა გამარჯვება!.. მამაოს მაინც უთხარი, რომ დრამის ფული გვადროოს...

ასე გადადიოდა მეზობლისგან მეზობლამდის, სოფლიდგან სოფლამდის, ახალი ამბავი და მთელს საზოგადოებას უმალ მოედებოდა. ვერ მოასწორებდა ამბავი ცაცხვის ძირიდან წამოსული სოფლის ბოლომდის ჩასვლას, რომ მ. ოქროპირე მეორე ამბავს აყოლებდა პირველს მღევრად...

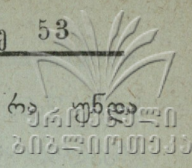
საზოგადო მოღვაწის გარდაცვალების წლის თავის გამო

მ. ო. აქმეთოვა.

რედაქტორი: ვამომცემელი

თავ. ნ. ლორთქიფანიძე

მეორე სურათი.

XII

მიხაკო და **მაშო** (ერთად შემოდან)

მაშო. ყველანი „სტალოვიაში“ გახლავან... იქ მიბძანდით.

მიხაკო. არა, მე ახლა „სასტალოვით“ არა მცალიან... შენ ერთი ნინო გამოიმჩმე როგორმე... ისე-კი, რომ არავინ შეიტყოს...

მაშო. ბატონი ბძანდებით. ეს არის—თავის ოთახში შებძანდა, თავის ტკივილი აუვარდა...

მიხაკო. საიდანმე ნინოს წერილი ხომ არ მოჰსვლია?

მაშო. დიად, ამ საღამოთი მიიღო... (მაშო გადის. სიჩუმეა. მიხაკო დაფიქრებულია დადის).

XIII

ნინო. (შემოდის ნახვადგვის დიმილით). ოჰ, მიხაკო! არა გრცხვენია? ასე გვიან მოლოცვა და ისიც შენისთანა მახლობელ ნათესავისაგან!

მიხაკო. დღეს არ მეცალა... ვერ მოვედი... და სულ ერთი არ არის? ხომ არსად გაიქცეოდა ეს მოლოცვა?! მაგრამ საქმე ამაში როდია... ერთი უსიამოვნო ამბავი უნდა შეგატყობინო...

ნინო. (სახეზედ მწუხარება გადაურბენს და ძაღატანებულის ცნობის მთავარებით) რა იყო, რა მოხდა?

მიხაკო. (თვალურს ადევნებს ნინოს სახის მოძრაობას) ლევანის შესახებ ხომ არა გაგიგია?

ნინო. (უეცრად გაფითრდება და მღვლებს) რუბის დამაღვას ცდილობს) არა... არა გამიგია...

მიხაკო. საშინელი ღებემა მივიღე იმის ძმისაგან. იწერება,—ლევანს უბედურება შეემთხვაო...

ნინო. (სასო-მიხდილი) უბედურებო? მაგრამ, არ იწერება რა უბედურება?

მიხაკო. არ იწერება, მაგრამ გული მითხრობს,—რაღ უნდა იყოს...

ნინო. (გაუბედავად) რა?.. იყოს?..

მიხაკო. ერთი საათია, რაც ღებემა

მივიღე და ატაცებულებით დავდივარ!.. პირველი ჩემი მოძრაობა—რკინის გზისაკენ გაქანება იყო... მაგრამ, საუბედუროდ, მატარებელს ვერ მივუსწარ... ხვალამდის უნდა დავრჩე და მოსვენება ვერ მიპოვია... ათასნაირი წარმოდგენა თუ ფიქრი დაფორიაქებს ჩემ თავში... ერთი მეორეზედ უფრო პირქუში, უფრო მწვაფი... ვაი თუ ლევანს ცოცხალს ვეღარ მივუსწრო!..

ნინო. (თავს ძლივს იმაგრებს. ხმა ჩახლეჩილი) მერე, რა იცი, რომ ის უბედურება ლევანის სიცოცხლეს შეეხება?

მიხაკო. აგრე რომ არ იყოს, მაშინ იმისი ძმა ღებემას როდი მომწერდა... აქ რაღაც საშინელი საიდუმლოებაა და, მგონია, რომ იგი შენც შეგეხება...

ნინო. მე?

მიხაკო. დიად... და ამიტომაც მოველ, რომ შენ ამისხნა მიზეზი იმ უბედურებისა, რომელიც ლევანს დაატყდა...

ნინო. (თავის თავს ებრძვის, რამე მართალი არ გამომჟღავნოს) მე... მე... როგორ აგისხნა? მე საიდან მეცოდინება?

მიხაკო. არა, ნინო, შენ იცი, მაგრამ მიმაღავ... (სიჩუმე) მითხარი,—ლევანს რომ ლყვარდი, ამას ხომ შენ... მიხვედრილი იყავი?

ნინო. (თანხმობის ნიშნად თავს დაუქნევს).

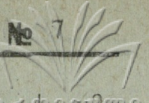
მიხაკო. შენი გული რაღა პასუხს ეუბნებოდა?

ნინო. (ძაღატანებით) მე... ის... არ მყვარებია...

მიხაკო. მაშ, რაღად ელამუნებოდი? რად ამხნეველდი?

ნინო. რა უფლებით მეკითხები ყველა მხარეზე?

მიხაკო. ნინო! მე და შენ ახლა სა— რომ საბუთის ქალღმერთი წარმოგიდგინო... ჩვენი მსაჯული—ჩვენი სვინიდისა და იგი სრულს უფლებას მანიჭებს გკით-

ხო, — შენა ხარ მიზეზი ჩემის მეგობრის სიკვდილისა, თუ არა?.. (ნინო გაშუქებული ღივით სდგას. სიჩუმე) ლევანი გამოგიტყდა სიყვარულში? (ნინო თავის დაქნევით „ჰო“-ს ანიშნებს) შენ რაღა პასუხი მიეცი? (ნინო გაშუქებული) შენა გკითხავ, ქალო! რა პასუხი მიეცი — მეთქი?

ნინო. უარი ვუთხარ...

მიხაკო. რაღა?

ნინო. მე იგი არ მიყვარდა...

მიხაკო. სტყუი!.. გიყვარდა, მაგრამ მაინც გამოეთამაშე .. უარი უთხარ, რომ მოგეკლა ის უცნაური, საძაგელი თვისება გრძნობათა კეკემალულობისა, რომელიც ძვალსა და რბილში გამჯდარი გაქვს... შენ მზანდა ხარ ყველაფერი სარკედ ვაიხადო, რომელშიაც შეგეძლებოდეს შენი მშვენიერების ძლევა-მოსილება ამოიკითხო ხოლმე... შენ ეთამაშებოდი სიყვარულს... ამ ცელქობაში ჰპოვებდი კმაყოფილებასა და, ამავე დროს, თითქოს თავლებზედ განგებ რიდეს იფარებდი, რომ არ შეგეძინია და სირცხვილეთული არ ვასწითლებულიყავ ლევანის პატიოსნურ, ანკარა წყაროსავით მჩქეფარე გრძნობის წინაშე!.. შენ გავიწყდებოდა, რომ ცეცხლთან თამაში საშიშია და აი, შენმა თავდავიწყებამ სადამდის მიგიყვანა!.. შენ კაცის მკვლელი ხარ, ნინო!..

ნინო. (ტანჯვისაგან ხელებსა ჰხაჯანჯავს) მიხაკო, ნუ მტანჯავ!.. ოჰ, რომ იცოდე, რა მზასრავ ლახვრად ესობა ყოველი შენი სიტყვა ჩემს გულს!..

მიხაკო. (სიტყვას აწვეუტინებს) გაიხარე, ქალბატონო! შენი მომხიბლობა განუზომელია!.. ბუმბერაზი!.. შენთვის თავს იკვლენ!.. შენს სიყვარულს სიცოცხლის საღირლოდ აფასებენ!..

ნინო. (უზომო მღვდვანებით და გუდრუბით) მიხაკო! წრე-გადასულობას ნუ მიმალწვევინებ, თორემ მწუხარება საშინელს საქმეს ჩამადენინებს!..

მიხაკო. გიცნობ, რა წრე-გადასულობაა შეგიძლიან!.. შენთვის ეგ მწუხარება

იგივეა, როგორც სახის ესა თუ სხვა მტყველება, სხეულის მოხდენილი რაობა, სარკის დახმარებით შესწავლილი!.. ეგ მითომ და მწუხარება მხოლოდ დეკორუმია შენის არსებისათვის და სხვა არაფერი!..

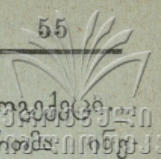
ნინო. ოჰ, შე უღომბელო, გულქვა ადამიანო! გაგიკლმასებია ენა და პტყელ-პტყელ სიტყვებს უხვად იტყორცნები!.. სხვის გულში-კი არ იხედები, რა ჯოჯოხეთი ანთია!..

მიხაკო. სვინიდისის მხილება აწ გვიანდაა.

ნინო. განა მარტო სვინიდისის მხილება მკლავს? შენ არ იცი... ლევან მიყვარდა ისე, რომ შენი მეგობრობის ვაბე-რილი გრძნობა ამ სიყვარულის ძალას მკრთალ აჩრდილადაც არ შეეფერება!.. ლევანი ჩემთვის ყველაფერი იყო... რა-შიაც-კი გამოიხატება გიჟური გატაცება ყმაწვილის გულისა, სულიერი აღმაფრენა, სიამაყე, სიკეკლეუცე!.. და ახლა, როდესაც ყველა ეს, ჩემივე მიზეზით, წამერთო, შენ ვინდა ზიზილ-პიპილა სიტყვებით სვინიდისის მხილება აღმიძრა და ამით ზნეობრივი სასჯელი განმიჩინო?!.. რა მნიშვნელობა აქვს, ერთი მითხარ, იქ სინიდისის მხილებას, საცა ადამიანი დაჰკარგავს სულ-ხორცის ძალას და მჩვე-რად გადაიქცევა?!

მიხაკო. მერე, რად მიალწიე მაგ მდგომარეობამდე? რად ეძლეოდი კოპწიაობის სურვილს?

ნინო. (გააფხნებთ) რად ეძლეოდი კოპწიაობის სურვილს... ისე მეკითხები, თითქოს ჩემთვის-კი თვალნათლივი იყოს ის უცნაური ძალა, რომელიც ჩვენ, ქალებს, ხელსა გვკრავს და იმას გვამოქმედებინებს, რასაც შენ გრძნობათა კეკემალულობას ეძახი... სიყვარულთან თამაში რაღაც საბედისწერო მოთხოვნილებაა ჩვენის არსებისა... ქალი, რაც უნდა ბედის კმაყოფილი იყოს, მაინც იმას ეპოტინება... სიყვარული ერთად-ერთი

სამთავროა, რომელშიაც ქალი და მამა-ნო... ვგრძნობ, რომ უკმეხად მოგეცემოდა...
 კაცი საბრძოლველად თანასწორ ღონესა ბოდიშს ვიხდი... იქნებ, ღმერთმა მოგვინებო...
 გრძნობენ... ამის გამო, ქალი თითქოს ბოს, ლევანი უბედურებას ვადარჩეს და
 ანაზღვეულად, გონების დაუკითხავად, მრჩენს თავზედ მოგროვილი ღრუბელი გაი-
 ვალ-გზით ცდილობს დარწმუნდეს, რომ ფანტოს...

იგი ძლივე-მოსილია მამაკაცზედ, რომელიც **ნინო.** (დანუ-მასუფი.) მიხაკო, ნუ თუ
 გრძნობისა თუ გონების სხვაგვარ გა-შენ იმედი გაქვს? ოჰ, მიხაკო! ოღონდ კი
 მომეტყველებაში ქალს თვისის ძლიე-გაიფანტოს ეს ჯოჯობნითური წყვილია...
 რებით ჩრდილავს... სიყვარული ჩვენი ოღონდ კიდევ დავინახო ცხოვრების
 ფარ-ხმალია, რომელსაც მხოლოდ მაშინ ფერუზოვანი კამირა, ლევანის სიცოცხ-
 დავყრით ხოლმე, როდესაც ან სრულიად ლით აღგზნებული თვალები და ვფიცავ მის
 დავმონავდებით და მამაკაცის სურვილი სახელს, რომ საუკუნო საკურთხევლად
 კისერზედ უღლად დაგვედგმის, ან როცა ვადავქცევ და ზედ ვილოცავ!...

გავიმარჯვებთ და მამაკაცს ჩვენის წაღი-
 ლის ყმად ვაგიხდით... ის კოპწიობა,
 თუ არშიყობა, რასაც შენ სიყვარულ-
 თან თამაშას ეძახი, მხოლოდ შემოწმებაა

ქალისაგან თვისის ძალღონისა, ფარხმალის
 გამპკრიახობისა...
მიხაკო. სსსუ... აქეთკენ მოდიან...
XIV

მიხაკო. ეგ ყველა კარგი, მაგრამ—რა
 საჭირო იყო, ერთი მათხარ, მაგ ქალურ და, თურმე-კი, აქ ჩვენს ვადემოკრატე-
 სანგლების აგება ლევანის წინააღმდეგ... ბულ არისტოკრატს ესაუბრები... მიხაკოს
 ხომ დარწმუნებული იყავ, რომ მას უყვა-
 რდი...

ნინო. რა საჭიროა, მაშასადამე,—მე
 შენა გკითხავ, —რომ ყვავილ-ბალახის და-
 მატკობელი ციური ცვარი სტიქიო-
 ნურ ნიაღვრად გადაიქცევა ხოლმე და
 მთლად წაღეკავს, რაც-კი რამ წინ გადაე-
 ლობება?!... განა—შეგიძლიან საზღვარი ჩვენ, არამც თუ ოცდახუთ კაცში არ
 დაუდო ახალგაზდა ადამიანის გრძნობა-
 აშლილობას?!... (ერთ ხანს სიხუშე ჩამოკარ-
 დება) ნუ გგონია, მიხაკო, ამით მე თავის
 გამართლება მინდოდეს... არა, რა საჭი-
 როა იქ თავის გამართლება, საცა კაცს
 მსაჯულად მარტო-ოდენ საკუთარი სვინი-
 ლისი მიაჩნია?... მაგრამ მისი მოქმედება
 ჩემში შემწყდარია... ისე, როგორადაც
 შემწყდარია ყოველი სხვაგვარი გამომეტ-
 ყველება ჩემის არსებისა, რომელიც გაუ-
 ქმებულ საყდარს დამზგავსებია... და შიგ
 ქარი-ლა დაზუზუნებს... აჰ!... (თავზე სე-
 ჯებს შემოაჭდის და ქვითაინებს.)
მიხაკო. (დამბაიკრად) დამშვიდდი, ნი-

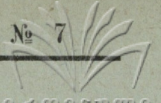
ნინო. რა საჭიროა, მაშასადამე,—მე
 შენა გკითხავ, —რომ ყვავილ-ბალახის და-
 მატკობელი ციური ცვარი სტიქიო-
 ნურ ნიაღვრად გადაიქცევა ხოლმე და
 მთლად წაღეკავს, რაც-კი რამ წინ გადაე-
 ლობება?!... განა—შეგიძლიან საზღვარი ჩვენ, არამც თუ ოცდახუთ კაცში არ
 დაუდო ახალგაზდა ადამიანის გრძნობა-
 აშლილობას?!... (ერთ ხანს სიხუშე ჩამოკარ-
 დება) ნუ გგონია, მიხაკო, ამით მე თავის
 გამართლება მინდოდეს... არა, რა საჭი-
 როა იქ თავის გამართლება, საცა კაცს
 მსაჯულად მარტო-ოდენ საკუთარი სვინი-
 ლისი მიაჩნია?... მაგრამ მისი მოქმედება
 ჩემში შემწყდარია... ისე, როგორადაც
 შემწყდარია ყოველი სხვაგვარი გამომეტ-
 ყველება ჩემის არსებისა, რომელიც გაუ-
 ქმებულ საყდარს დამზგავსებია... და შიგ
 ქარი-ლა დაზუზუნებს... აჰ!... (თავზე სე-
 ჯებს შემოაჭდის და ქვითაინებს.)
მიხაკო. (დამბაიკრად) დამშვიდდი, ნი-

ნინო. რა საჭიროა, მაშასადამე,—მე
 შენა გკითხავ, —რომ ყვავილ-ბალახის და-
 მატკობელი ციური ცვარი სტიქიო-
 ნურ ნიაღვრად გადაიქცევა ხოლმე და
 მთლად წაღეკავს, რაც-კი რამ წინ გადაე-
 ლობება?!... განა—შეგიძლიან საზღვარი ჩვენ, არამც თუ ოცდახუთ კაცში არ
 დაუდო ახალგაზდა ადამიანის გრძნობა-
 აშლილობას?!... (ერთ ხანს სიხუშე ჩამოკარ-
 დება) ნუ გგონია, მიხაკო, ამით მე თავის
 გამართლება მინდოდეს... არა, რა საჭი-
 როა იქ თავის გამართლება, საცა კაცს
 მსაჯულად მარტო-ოდენ საკუთარი სვინი-
 ლისი მიაჩნია?... მაგრამ მისი მოქმედება
 ჩემში შემწყდარია... ისე, როგორადაც
 შემწყდარია ყოველი სხვაგვარი გამომეტ-
 ყველება ჩემის არსებისა, რომელიც გაუ-
 ქმებულ საყდარს დამზგავსებია... და შიგ
 ქარი-ლა დაზუზუნებს... აჰ!... (თავზე სე-
 ჯებს შემოაჭდის და ქვითაინებს.)
მიხაკო. (დამბაიკრად) დამშვიდდი, ნი-

ნინო. რა საჭიროა, მაშასადამე,—მე
 შენა გკითხავ, —რომ ყვავილ-ბალახის და-
 მატკობელი ციური ცვარი სტიქიო-
 ნურ ნიაღვრად გადაიქცევა ხოლმე და
 მთლად წაღეკავს, რაც-კი რამ წინ გადაე-
 ლობება?!... განა—შეგიძლიან საზღვარი ჩვენ, არამც თუ ოცდახუთ კაცში არ
 დაუდო ახალგაზდა ადამიანის გრძნობა-
 აშლილობას?!... (ერთ ხანს სიხუშე ჩამოკარ-
 დება) ნუ გგონია, მიხაკო, ამით მე თავის
 გამართლება მინდოდეს... არა, რა საჭი-
 როა იქ თავის გამართლება, საცა კაცს
 მსაჯულად მარტო-ოდენ საკუთარი სვინი-
 ლისი მიაჩნია?... მაგრამ მისი მოქმედება
 ჩემში შემწყდარია... ისე, როგორადაც
 შემწყდარია ყოველი სხვაგვარი გამომეტ-
 ყველება ჩემის არსებისა, რომელიც გაუ-
 ქმებულ საყდარს დამზგავსებია... და შიგ
 ქარი-ლა დაზუზუნებს... აჰ!... (თავზე სე-
 ჯებს შემოაჭდის და ქვითაინებს.)
მიხაკო. (დამბაიკრად) დამშვიდდი, ნი-

ნინო. რა საჭიროა, მაშასადამე,—მე
 შენა გკითხავ, —რომ ყვავილ-ბალახის და-
 მატკობელი ციური ცვარი სტიქიო-
 ნურ ნიაღვრად გადაიქცევა ხოლმე და
 მთლად წაღეკავს, რაც-კი რამ წინ გადაე-
 ლობება?!... განა—შეგიძლიან საზღვარი ჩვენ, არამც თუ ოცდახუთ კაცში არ
 დაუდო ახალგაზდა ადამიანის გრძნობა-
 აშლილობას?!... (ერთ ხანს სიხუშე ჩამოკარ-
 დება) ნუ გგონია, მიხაკო, ამით მე თავის
 გამართლება მინდოდეს... არა, რა საჭი-
 როა იქ თავის გამართლება, საცა კაცს
 მსაჯულად მარტო-ოდენ საკუთარი სვინი-
 ლისი მიაჩნია?... მაგრამ მისი მოქმედება
 ჩემში შემწყდარია... ისე, როგორადაც
 შემწყდარია ყოველი სხვაგვარი გამომეტ-
 ყველება ჩემის არსებისა, რომელიც გაუ-
 ქმებულ საყდარს დამზგავსებია... და შიგ
 ქარი-ლა დაზუზუნებს... აჰ!... (თავზე სე-
 ჯებს შემოაჭდის და ქვითაინებს.)
მიხაკო. (დამბაიკრად) დამშვიდდი, ნი-

ნინო. რა საჭიროა, მაშასადამე,—მე
 შენა გკითხავ, —რომ ყვავილ-ბალახის და-
 მატკობელი ციური ცვარი სტიქიო-
 ნურ ნიაღვრად გადაიქცევა ხოლმე და
 მთლად წაღეკავს, რაც-კი რამ წინ გადაე-
 ლობება?!... განა—შეგიძლიან საზღვარი ჩვენ, არამც თუ ოცდახუთ კაცში არ
 დაუდო ახალგაზდა ადამიანის გრძნობა-
 აშლილობას?!... (ერთ ხანს სიხუშე ჩამოკარ-
 დება) ნუ გგონია, მიხაკო, ამით მე თავის
 გამართლება მინდოდეს... არა, რა საჭი-
 როა იქ თავის გამართლება, საცა კაცს
 მსაჯულად მარტო-ოდენ საკუთარი სვინი-
 ლისი მიაჩნია?... მაგრამ მისი მოქმედება
 ჩემში შემწყდარია... ისე, როგორადაც
 შემწყდარია ყოველი სხვაგვარი გამომეტ-
 ყველება ჩემის არსებისა, რომელიც გაუ-
 ქმებულ საყდარს დამზგავსებია... და შიგ
 ქარი-ლა დაზუზუნებს... აჰ!... (თავზე სე-
 ჯებს შემოაჭდის და ქვითაინებს.)
მიხაკო. (დამბაიკრად) დამშვიდდი, ნი-

უშნოდ იღიმებს და თავს უგრავს) მაგრამ საქმე ამაში როდია... იცი, ნინო! ბატონი საბა თანახმაა იცეკვაოს, თუ შენ იკისრებ მათ „დამობას“... (საბა ნინოს თავს უგრავს.)

ნინო. (ძაღვტანებით) მე... დიდის სიამოვნებით... მაგრამ, თავბრუ მეხვევა... ცეკვა არ შემიძლიან.

ანიჩა. ეგ რაღა მოიგონე? (მღირო ფიქრის შეძღვრ) მაშ, შენ თუ არ შეგიძლიან, მარო მაინც დაითანხმე, თორემ ისიც შენსავით უარზეა... აბა, მაშ, ბატონო საბა, ხელი ნინოს და წინ გავვიძებნი!... ცეკვა კიდევ დაიწყეს და სიამოვნების ნექტარი გველის!.. (საბა უშნოდ ხელს გაუწვდის ნინოს და ორივენი მეორე ოთახისაკენ გაქმნებიან. ანიჩა დაცინვით უზგებებს მიმავალ საბაზე) ერთი შეხედვით ამ მოცეკვავე ფილოსოფოსს და... რა ამბავშია!.. თქვენ, ბატონო ახალ მოდის დემოკრატო?! იმედია, უზრდლოობას არ გასწევთ და ხელს მომაწვდენთ... ცეკვაში მალჩელოს.

მანაკო. დიდის სიამოვნებით, მხოლოდ კარებადლის-კი...

ანიჩა. ვინაიდგან... როგორც ბატონი მარქსისტი იტყოდა...

მინაკო. ვინაიდგან—უნდა გიახლოთ საქმესა შინა...

ანიჩა. „ყვავის კაკალი გააგდებინეო“—ნათქვამია.. თქვენგან ესეც მეტია... არა, ერთი მითხარით, ძარღვებში წყალი გიღვათ, თუ სისხლი ახალგაზდა ადამიანისა? არა, მე თქვენა გკითხავთ, რომელი ჰკვითა, თუ გრძობათა მყოფელი ადამიანი დაანებებს თავს ჩვენისთანა მოხდენილ ქალებს და, იმის მაგიერ, რომ მასურკის ზვირთებს მიეცეს, შინ წავა?!.. არა, მე თქვენ იმ დრომდე არ გაგიშვებთ, ვიდრე ბახბახაშვილის და ჭარჭალაძის ბოლოს-ლოგურ ცეკვას არ გაჩვენებთ... (ხელს მისწვს და ცეკვით გაჰყავს.)

XV

ალექსანდრე. (კარებში ეპატაჟება ჭარჭალაძეს) აქეთ მობრძანდით, აქეთ... იქ ცეკვა გაახურეს და ლამის ტვინი გამილაყდეს... ჰო, აბა რას იტყვით ჩემი განზრახვის შესახებ?

ჭარჭალაძე. ჩინებული აზრით, ალექსანდრე, ჩინებული!.. ვინაიდგან ისტორია ქართულ ლენერალთა გმირობისა საყურადღებოა, ვითარცა მაჩვენებელი ჩვენის კულტურულის ძალღონისა... აი, კნიაზო ალექსანდრე, მეც ვაპირებ ერთის შრომის დაწერას, რომელსაც ისტორიულივე ხასიათი ექმნება...

ალექსანდრე. არა, მართლა? ყოჩაღ!.. მერე, რა საგნის შესახებ?

ჭარჭალაძე. ჩემს ნაწარმოებს სათაურად ერქმევა: „ძველი ღმერთების დამხობა და ახლების გაღმერთება“. იგი რამდენსამე ნაწილად იქნება გაყოფილი. პირველს ნაწილს ეწოდება: „ფეოდალიზმი და ფეოდალების უფესურულები და ბურჟუაზიის მის თანაზღვრად წამოსკუპება“. მეორე ნაწილი იქნება „პრელეტარიატი და კაპიტალიზმის ერთმანეთის ზიანისზიან“. მესამე ნაწილის სათაური ჯერ გადაჭრით არ გამოიმირკვევია, მაგრამ, ასე მგონია, ორში ერთი ერქმევა... ან: „ბურჟუაზიის დრეკა, მეცნიერული სოციალიზმი და ახალი ჭარბიზმები“ ან „ეკონომიურ ტექნოლოგიის ნისლიანი მასის“

ალექსანდრე. (აღტაცებით) უჰ, შენი ჭირიმე ბიჭო! რა სათაურია და!.. „ბურჟუაზიის დრეკა“! საუცხოვოა, საუცხოვო!.. ჩემი ისტორიაც, მე შენ გითხრა—შენ ხარ ჩემი ბატონი, სამ ნაწილად უნდა გავყო... ეს არის, რომ მაგისთანა ზავითანი სათაურები ვერ მომიგონია... თუ შემიძლებოდეს, დომენტი კაპიტანიჩი, წყალობა მიყავით, სათაურები თქვენ მოიგონეთ და ისტორიას, როგორც იქნება, მე დავწერ... ხომ შეგიძლიანთ, ჰა?

ჭარჭალაძე. აბა, თქვენგან არ მიკვირს?! შემიძლიან და მაგრე? რაც ჩვენ გახეთში წერილები იბეჭდება, სულ ჩემი მოგონილი სათაურები აწერია... სათაური დიდი რამ არის!.. ბევრი დამბალი საქონელი გამისაღებია დოინჯ-შემოყრილი სათაურით!..

ალექსანდრე. იცით, კიდევ, რა უნდა მეკითხნა თქვენთვის?

ჭარჭალაძე. ბრძანთ...

ალექსანდრე. ეგ თქვენი შრომა დასრულებული გაქვთ?

ჭარჭალაძე. დიად, დასრულებული

მაქვს, მხოლოდ აი, აქ! (შუბლზედ უჩვენებს) ბია თქვენს თავში, ხომ ყველა სავსე იქ-
რაკი აქ აზრი გამოინასკვება, გათავებუ- ნება და ახალ აზრს ვინღა გატყუებს?

მზად იქნება...

ჭარჭალაძე. (გაზვიადებით) აღარ არს
ალექსანდრე. არა, მართლა?! აჰ, ნე- აზრი, თვინიერ ეკონომიურის მატერია-

ტავი შენი.. ბედნიერი კაცი ყოფილხარ, ლიზმისა!
მე შენ გითხრა—შენ ხარ ჩემი ბატონი!.. **ალექსანდრე.** ღვთის წინაშე, ეგ ეკო-
ეს ოხერი... არ დაიჯერებ... აზრები, მე ნომიის მატერიალიზმია, თუ მატერიალის
და ჩემმა ღმერთმა, ისე ნიშანდობლივ შე- ეკონომია სწორედ დროების შესაფერი მე-
მისხდება ხოლმე, თითქოს თავში წიგ- ცნიერება უნდა იყოს!.. ჯერ მე ისევ პოდ-
ნი მქონდეს ვადაშლილი და იმაში ვკით- პოლკოვნიკად ვიყავი, რომ პოლკის მატე-
ხულობდე... მაგრამ, მოვკიდებ კალამს რიალის ეკონომიისათვის ოცდაათი თუ-
ხელს თუ არა... შენი მტერი!.. ისე გაი- მანი ჯილდო მივიღე... იმ დღიდან ვა-
ფანტება ხოლმე, მე შენ გითხრა—შენ ქებ და ვადიდებ მაგის მომგონს!.. ეს არის,
ხარ ჩემი ბატონი, ის ოხრები ამ თავი- რომ ჩვენ, ქართველებმა, როგორღაც ვერ
დან, თითქოს ალაღმა დაჰქროლაო... შევითვისეთ ეგ მატერიალის ეკონომია და
არა, ერთი მითხარ, რამ აცის ასეთი ისევ ბედოვლათები ვართ...
ამბავი?..

ჭარჭალაძე. ეგ უსისტემობამ იცის, ფერი!.. უბედურები ვართ, თქვენ გფიცა-
თავადო ალექსანდრე, უსისტემობამ!.. ვართ, ვინაიდან ჩვენი ხსნა სწორედ ამ
ოაო! სისტემა დიდი რამ არის!.. მეცნიერებაშია! ჩვენ-კი თვალეხსა ვხუჯავთ

ალექსანდრე. (დიდის ტნაბის მკუყარუ- და არ გვსურს დავინახოთ გზა მართალი,
ბით) მერე და, რა არის, კაცო, ეგ სის- რომლითაც მთელი ევროპა ბედნიერები-
ტემა? საკენ მიიმართება! არა! თუ ჩემმა შრომა-

ჭარჭალაძე. სისტემა ისეთი განწყობი- მაც არ გასჭრა, ჩვენს ერს თვალი არ აე-
ლებაა ადამიანის გონების ძალებისა, რო- ბილა, საქმე გათავებულია: ქართველების
მელიც უჯრა-უჯრა ჰყოფს გონების სამ- არსებობას ჯვარი დაედგმის, რუსები რომ
თავროს... ვთქვათ, ამა თუ იმ აზრმა ადა- იტყვიან ხოლმე.

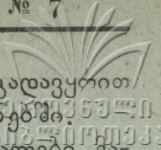
ალექსანდრე. იმედს ნუ დაჰკარგავთ
მინანის თავში შეირონია... მაშინვე რო- ბ-ნო დომენტი კაპიტანიჩი! თქვენი შრომა ღ
მელიმე უჯრა ნელა კარებს გამოადებს და ჩემი ისტორია, დარწმუნებული ვარ, ჩვენს
იმ აზრს თითით შიგ შეიტყუილებს... რა ჩვეყანას გამოაფხიზლებს! არ დაიჯერებ,
წამსაც იგი აზრი კარების ღირეს გადას- გული სიამოვნებით მევსება, როდესაც
ცილდება, ანაზდეულად კარები მოიხურე- დაგ... მოდი ერთი გაკოცო (ჭკოცნის)..
ბა და აზრი დაკეტილში რჩება... რაც შენისთანა გამჭრიახ ახალგაზდასა ვხე- იცი რა გითხრა, შენ ხარ ჩემი ბატონი,
უნდა იფორთხილოს, რაც უნდა იფხა- მე მინდა თქვენს დასში ჩავეწერო! არა,
კუროს, აააა!.. თქვენ არ მომიკვდეთ, შენ ამაზედ რას იტყვი?
იგი იქიდგან ვერ გამოშვებს!.. ასეა, ბა-
ტონო, სისტემა!.. მეც თქვენსავით ვიყა-
ვი, ვიდრე...

ჭარჭალაძე. ვიტყვი-კი არა, —გაგვა-
ბედნიერებთ, თავადო ალექსანდრე, გა-
გვაბედნაერებთ!.. ეგ გარემოება ჩვენის

ალექსანდრე. ვიდრე? **ჭარჭალაძე.** (აღტაცებთ და თათის აწე-
ვათ) ვიდრე ეკონომიურმა მატერიალიზმ- ქვეყნისათვის კულტურული გამარჯვება
მა არ მოჰქონა განათლების სხივი ჩემს იქნება, ვინაიდან ჩვენც გვეყოლება ღე-
გონებასა და ამ სხივმა არ შეჰქმნა იგი ნერალი მარქსისტი და ეკონომიური მა-
სისტემა, რომელმაც, რაც კარგი აზრები ტერიალისტი!..

იყო, სულ აი, ამის (შუბლზედ უჩვენებს) **ალექსანდრე.** (აღტაცებით და პირზე
უჯრებში დაამწყვდია!.. დიმიდ-მომდგარი) არა, შენ ისა სთქვი—

ალექსანდრე. მერე და, რაც უჯრე- რა აღიაქოთი მოხდება ჩვენს საზოგადოე-

ბაში, ჩემს გამარქსისტებას რომ გაიგებენ თქვენსავით ბედოვლათად გადაყრილი და! ღვთის წყალობა შენა ვაქვს, მე შენ იმოტეოლა ფულს უფარგისს წიგნებში გითხრა— შენ ხარ ჩემი ბატონი, თავზარი ჭარჭალაძე. ჩვენში მინც ქალები იმათ დაეცემათ! (გადაჭრათ და ხელის გაწვდით) მაშ ეგრე, ბატონო კაპიტან, ბენე... ბენე... ბენე... ეს რა უბედური სახელი ჰრქმევია მამაშენს...

ჭარჭალაძე. ბენედიქტოსი იყო, ბატონო ჩემო, წმინდანი ვითარცა...

ალექსანდრე. მარქსისტებს რომ წმინდანებისა არა სწამთ-რა...

ჭარჭალაძე. აწმყოში ბატონო, თორემ წარსულში-კი—კი!

ალექსანდრე. მაშ ასე, ჩემო კაპიტან ბენედიქტი! ხელი! ხელი! მე, თავადი ალექსანდრე ჯავშანიძე, —ოტსტავნოი გენერალ-მაიორი, —ვარ მარქსისტი, ეკონომისტი და მატერიალისტი! ურააა! გაუ-მარჯოს საქართველოს და ჩვენს პარტიას!..

XVI

რუსუდან. (შემოდის ფეფეკასთან ერთად. გაოცებული) რაო? რა მოხდა? რა გავყვებივს?!

ალექსანდრე. როგორ თუ რა მაყვირებს? მომილოცე, რუსუდან, მე გავმარქსისტდი, გავმატერიალისტიდი, გავეკონომისტიდი! ურა!

რუსუდან. (ფეფეკას) ჯა, ხომ არ გავიყვებულა! (ალექსანდრეს) კაცო! რა დაგე მართა?! (ჭარჭალაძეს) ეს სულ თქვენი ბრალია, თქვენმა შხემ! რა არის ყმაწვილო! ეს თუ არ გებრალებათ, მე მინც შემიბრალეთ... დღე—მუდამ მოსვენება არა მაქვს... აქაო და ისტორია უნდა დავწეროო, ლამის მთელი ქვეყანა აიკლოს! ახლა კიდევ—რაღაც სხვა უბედურება მოუგონია... ღამე ძილი არა აქვს და დღით ჯამა... არა, როგორცა ვხედავ, სამკითხაოდ არის საქმე...

ალექსანდრე. (ჭარჭალაძეს) მოდი შენ— და აუხსენი ამ დარეჯანის შთამომავალს, რა არის ახლანდელ დროში მატერიალის თქვენ სამხედრო კაცი ბძანდებით და ეკონომია! და დაუმტკიცე, რომ ვინც რად გავიწყდებათ, რომ საცა შიშია, იქ ახლა ეს მცნება არ იცის—ქვეყნის მეტი გამარჯვება ზურგ-შექცეულია. ბარგია!

ფეფეკა. სულაც არა, თქვენმა შხემ.. ნიშანი უნდა იყოს... (ხინას) კნიაჟნა! ვინ მოგახსენათ? ძალიანაც კარგად ვითქვენ მიხვედრილი იქნებით... ცით ეგ თქვენი იკომონია... მაშ არა და

ბედოვლათად გადაყრილი იმოტეოლა ფულს უფარგისს წიგნებში ჭარჭალაძე. ჩვენში მინც ქალები მაკაცებზედ უფრო აღმსარებელნი არიან ახალის აზრისა.

ფეფეკა. (რუსუდანს ჩუმად) რუსუდან ნინო და ელიზბარი აქეთკენ მოდიან... ალბად, მოსალაპარაკებელი აქვთ რამე. ვინძლო — ესენი აქედან როგორმე გავისტუმროთ.

რუსუდან. (თვალს გააყოფებს სტენის სიდრმისაკენ, სჯად ნინო და ელიზბარი გამაჩნდებიან და ზრდილობის დიმილით) ბ-ნო კაპიტან! ნება მიბოძეთ—ერთი ძველი წიგნი გაჩვენოთ... იქნება გამოდგეს წერაკითხვის საზოგადოებისათვის.

ჭარჭალაძე. დიდად დამაფალეობთ, კნეინავ, ვინაიდან...

რუსუდან. მობძანდით... (კარებისაკენ გაემართებიან რუსუდანი, ფეფეკა და ჭარჭალაძე.)

ალექსანდრე. (რა დაინახავს ელიზბარს) ელიზბარ, ელიზბარ! ახალი ამბავი!

რუსუდან. (გამობრუნდება) თავი დაანებე! ნუ ღრიალებ! ვერა ჰხედავ, განგებ წამოსულან აქეთკენ... სალაპარაკო ექნებათ რამე... უტვინო! (მიდის).

ალექსანდრე. (ერთბაშად დაცხრება) აქაც მატერიალის ეკონომია უნდა იყოს, თქვენს მხესა ფფიცავ! (ელიზბარს) არა უშავს-რა, მერე გეტყვი (უშმაკურად იდიშება და გადის).

XVII

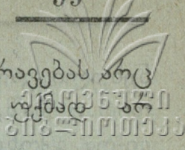
ელიზბარ. (ალექსეუბი შემოდის ხინასთან ერთად) კნიაჟნა ნინო! ძლივს მარტო გნახეთ... და მსურს მოგელოაპარაკოთ...

ნინო. (ღივად) ბრძანეთ.

ელიზბარ. კნიაჟნა ნინო! მე ორატორი არა ვარ და იმათ შემდეგ, ვინც თქვენ გარს გახვევია, ვშიშობ,— ვაი თუ ჩემი სიტყვა მკრთალი გამოჩნდეს...

ნინო. (დაცინვით) თავადო ელიზბარ! ჩი არა ვარ და იმათ შემდეგ, ვინც თქვენ გარს გახვევია, ვშიშობ,— ვაი თუ ჩემი სიტყვა მკრთალი გამოჩნდეს...

ელიზბარ. (თავისთვის) ეს წათამამების ნინო. რასა?

ელიზბარ. იმას, რომ მიყვარხართ!..
ნინო. (ზიზღით) მერე?

იცოდეთ, კნიაჟნა, ამ გამასხარავებას არც
თქვენ და არც იმ ლაწირაკს უკმადად
ჩაგიტარებთ!

ელიზბარ. ვთხოვთ გამაბედნიეროთ და
ცოლად მომთხოვდეთ...

ნინო. (მრისხანედ) პირველი და უკა-
ნასკნელი იყოს თქვენგან იმის სახელი ავ-
რედ ხსენება, თორემ... (ერთბაშად კილას
შეიცვლის. სსხეუდ უნაჟრი, გამაჟრკვეჟე-
ლი შოძრახაჟ ეტყობა, თითქოს რაღაცას ებრ-
ძოდეს და ბოლას ნაძაღდეკის დიმილით) ხა!
ხა! ხა! თავადო ელიზბარ! არა გრცხვე-
ნიანთ? მაგრე თავ-დავიწყებაც შეიძლება? ნუ
თუ ვერ მიმიხვდით, რომ გეხუმრებოდით?

ნინო. (ირონიული დიმილი) უკრთის სსხე-
უდ) უნდა ვითხრათ, თავადო ელიზბარ,
რომ ღირსეული მოლოცვაა... მაგრამ,
ვიდრე ჩემსას ვიტყოდე, ერთ რასმე
გკითხავთ და პასუხი მიბძანეთ...

ელიზბარ. (გაოცებული) როგორ, კნია-
ჟნა?!

ელიზბარ. ბრძანეთ.
ნინო. როგორა გგონიათ, თავადო
ელიზბარ, მე თქვენ მომწონხართ, თუ არა?

ნინო. მე თქვენ გცდიდით, თავადო ელიზ-
ბარ! თქვენი განზრახვა — მე ბედნიერებად
მიმაჩნია! ან რომელი ახალგაზრდა ქალი
იტყვის, ერთი მითხარით, თქვენს ცოლო-
ბაზედ უარს? განა ეს თქვენ თითონ კარ-
გად არ იცით?! მაშ როგორ მოგივიდათ,
რომ ვერ მიმიხვდით?! მე გეხუმრებოდით
და თქვენ-კი ვერ შეიგნეთ, რომ ჩემს ხუმ-
რობაში გამოცდა იფარებოდა — აცა, რა
ზომამდღა თავადი ელიზბირ დარწმუნე-
ბული, რომ იგი მომხიბლავია და რომ
ვერც ერთი ქალი ვერ გაუძულებს ამ
მომხიბლაობას-მეთქი!

ელიზბარ. (ეფემინით) ეგ, კნიაჟნა...
(ხელებს უაზრათ ქშლის).

ნინო. არა, არა! მითხარით, როგორ
გგონიათ, მომწონხართ, თუ არა!

ელიზბარ. (მხრების შეთამაშებით) თავზე-
დობაში ნუ ჩამომართმევთ დააა... (შედგება).

ნინო და?

ელიზბარ. მე მგონია, რომ დასაწუ-
ნი არაფერი უნდა მქონდეს...

ნინო. (დაცინვით) თქვენ ამაზედ დარ-
წმუნებული ხართ?

ელიზბარ. (საკვფე გაბედულებით და დი-
მილით) არა ერთხელ დავრწმუნებულვარ!

ნინო. მაშ იცოდეთ, თავადო ელიზბარ,
დღეს-კი ნახტომი შეგეშალათ, რადგანაც
მე თქვენ არ მომწონხართ!..

ელიზბარ. (დაბნევით) როგორ, კნიაჟ-
ნა! მაშ ვინ მოგწონთ? ნუ თუ დავიჯე-
რო, — მითომ ეს მსწავლულნი?

ნინო. თავადო ელიზბარ, ქვეყანა ხომ
თქვენით არ იწყება და თქვენით არ თავ-
დება?!

ელიზბარ. (თითქოს მიხვედრად) ა..
ა...ა...ა! ახლა — კი მიხვდით! მიხვდით! ვი-
ცი, ვინც არის!

ნინო. საინტერესოა ვიცოდეთ, სადამ-
დისა სქრის თქვენი გულთმისნობა...

ელიზბარ. ნუთუ, კნიაჟნა, იმ ბაღ-
ზედ გამცვალეთ?

ნინო. რომელ ბაღლსა ბრძანებთ?

ელიზბარ. ლევანზედ...

ნინო. (აღშოფთებული და მკაცრად) უკა-
ცრავად, თავადო! ჩემი გული ისეთ ბაღლს
არ აირჩევს, რომ თქვენისთანა სრულ-
წლოვანზედ სრულბუნებოვანი არ იყოს!

ელიზბარ. მაშ, მე თქვენ დამცინით?

ელიზბარ. (სიხირულით და თანაც უნდობ-
ლად) კნიაჟნა, ღვთის გულისაფვის, მით-
ხარით, — დამცინით თუ მართლა თანახმა
ხართ ჩემს ცოლობაზედ?

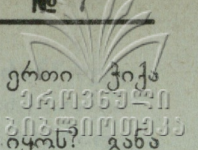
ნინო. თავადო ელიზბარ! როგორ არა
გრცხვენნიანთ, — მაგას ამბობთ? დამცი-
ნითო... ვის შეუძლიან, ერთი მითხარით,
თქვენი დაცინვა! ან, განა ნება უნდა მის-
ცეთ ვისმე, მასხარად ავიგდოთ?!

ელიზბარ. (გასწავლებული) მაშ, მითხა-
რით — თანახმა ხართ, თანახმა? მამედნიე-
რებთ?

ნინო. (იმავე ირონიის კილათი, რამეჟ-
შიაც ადეჟება მსსსსს) არა, რაში
უნდა დავიწუნოთ? კარგი გვარის შეი-
ლი .. დიდი ჩინის პიტრონი... საცაა გე-
ნერლობას მიიღებთ... ახალგაზრდა (გესდ-
ნარეკის დიმილით) თუმცა ავი ენა ამბობს —
მითომც უღვაშებს იღებავდეთ...

ელიზბარ. (დაბნევით) კნიაჟნა!..

ნინო. (აღარ ადღას) მაგრამ, დარწმუ-

ნებული ვარ, ეს მხოლოდ მტრობით მოს-
დით... მაშ, ერთი მითხარით, ნუთუ ეჭ-
ვი-ლა გქონდათ, რომ თქვენს ქმრობას
აღტაცებით არ მივიღებდი?! მაშ, ასე და ამ
ამ რიგად—მილოცავთ რაღა ამ ბედნიერე-
ბას?!

ელაზბარ. (გატაცებით) ოჰ, ღმერთო
ჩემო! ლამის სიხარულისაგან გავგიჟდე!
მაშ თანახმა ხართ? (სიჩუქსა. ნინო ადუღუღ-
ბუფას) გულის-ფანტაზიით ველი თქვენს
უკანასკნელს პასუხს...

ნინო. (ფაქრში წასული) პასუხი? (სიჩუ-
ქს. გაშფოტებული) კარგი! გინდათ საჯაროდ
დაგიმტკიცოთ, რომ თქვენ მძლეოთა — მძლე
ხართ? ბატონი ბრძანდებით! დაუძახეთ
ყველას! მე მზათა ვარ... (მთავის სმარ-
ება: **ანიჩკას** სმარება: აქეთ, აქეთ! აქ უნდა იყოს
ჩვენი დასახლება).

XVIII

ანიჩკა. (თან ეგუჯანი მოსდევს, გარდა
მიხატის) საკვირველია, ღმერთმანი! რაც
საუკეთესო კავალერია, უტყველად ამ ჩვენ-
მა დიასახლისმა უნდა წავგართვას ხოლ-
მე!.. რა არის, ბატონო ელიზბარ? ჩვენც
მოგვაქციეთ ეგ თქვენი მომავალი აღმა-
ტებული ყურადღება ..

ელაზბარ. (შხარულად) ოჰ, კნიაჟნა!
რომ იცოდეთ ახლანდელი ჩემი მდგომარე-
ობა!.. (გულზედ ხეფს დაჭდობს).

ანიჩკა. (დაცინვით) რა იყო? გულის სი-
განიერე ხომ არ დაგემართათ? (ეგუჯანი
იციანან.)

რუსუდან. (აღუქსანდრეს წასწერხულებს)
ელიზბარსა დი ნინოს შუა საქმე გათავე-
ბულია... სახეზედ ვატყობ... შამფანსკი
მზად არის... თვალყური ადევნე... რო-
ცა დრო იყოს—უბძანე, შემოიტანონ.

ანიჩკა. (რამეღაც ხუმად ელაზბარაკობა-
და ელიზბარს) ნინო! ბატონ საბას ფანტ-
ში ერგო რომ რეჩი გითხრას...

ნინო. (ძღას ატანს თავის თავს და
ცდილობს, შხარულად იყოს) მე სმენად
ვარ გადაქცეული... თუმცა...

ელიზბარ. (გაწვევით) მოჰყვება
აბდა-უბდას... მერე, რა დროს?

ნინო. იქონიეთ ცოტაოდენი მოთმი-
ნება.

ბახზახაშვილი. მზადა ვარ მოვიხადო

ვალი! თუ შეიძლებოდეს, ერთი ქიქა
ღვინო!

ალექსანდრე. ერთი რად იყოს! განა
ჩვენ-კი ვერ დავღვეთ?! (ბაჭს უბძანებს
—და ისიც ღვიხს და ხელს შემოიტანს).

ჭარჭალაძე. (აღუქსანდრეს) ვინიციობაა,
მათრახი ვადმოჰკრა ჩვენს პარტიას—ვი
მაშინ მაგას! მტვერს ავადენ, რომ ქვეყა-
ნა ნისლმა და ბურუსმა მოიცვას.

ალექსანდრე. აბა, შენ იცი! არაფერი
დაუთმო! მეც აქა ვარ!

ანიჩკა. სმენა იყოს და გავონება.

ბახზახაშვილი. (რამეღაც ქამდის ფაქრში
იყო შთანთქმული და შუბლზედ ხეკ-მიჭდო-
ბილი თითქოს ზეცით ითხვავდა შთავსე-
ბას) პატივცემულნო ბანოვანნო და
თქვენც, მოწყალეო ხელმწიფენო! (თავს
უკრავს ქაღებს ცაღვე და კაღებს ცაღვე) მე-
ხუთმეტე საუკუნეში ნეტარ—ხსენებულმა
შოთამ სთქვა: „გძელი სიტყვა მოკლედ
ითქმის—შაირია ამით კარგი“-ო. მე კი
მეოცე საუკუნეში ვამბობ: „მოკლე სიტ-
ყვა გძელად ითქმის — შაირია ამით კარგი“-
მეთქი. მე ეს დაბეჯითებით მრწამს და,
თუ გინდათ მთელი დასი მარქსისტთა და
ეკონომიურ მატერიალისტთა გარს მომე-
ხვიოს, მე მაინც ამ აზრის შესახებ ისევ
იმ მუხად დავრჩები, რომელსაც, რო-
გორც ხალხი ამბობს, მუმლი გარს ეხვეო-
და და ვერას აკლებდო!

ჭარჭალაძე. მუმლიც შენა ხარ და
კოლოც! (საერთო აჩუღობა).

ანიჩკა. არიქათ! დასთა შენეთქების სუ-
ნი მომდის!

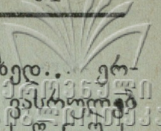
ბახზახაშვილი. ნუ იწყენთ, ბატონე-
ბო, რამეთუ არა იციან — რასა იქმან! მე
განვარძობ, ბატონებო! ჯერ ისევ უხ-
სოვარ დროთაგან, როდესაც საქართვე-
ლოსა მყუდროება არ შეერყია გამხრწნელ
სხივს ევოლიუციის თეორიისას...

ჭარჭალაძე. (მუშტის შეკუმშვით) მე
შენ შევარყევ, თუ ბიჭი ვარ!

ალექსანდრე. (იჭერს) მოიცა, მოიცა,
ჯერ ნუ სცხარობ!

ხმეპი. დააცალეთ, დააცალეთ—სთქვას.

ბახზახაშვილი. ნუ გიკვირთ, ბატონე-
ბო, ვინაიდან ასეთი არს თვისება მათი! მე
განვარძობ, ბატონებო! დიად, იმ უხ-

სოვარ დროს საქართველოს არსებობისას გაჩნდა ადამიანი და მოიტანა თან ბრწყინვალე მცნება, რომელიც ისე ჰგავს ახლანდელ ეკონომისტთა მეცნიერებას, როგორც მშვენიერი ფერია მაჯლაჯუნას!

ჭანჭალაძე. (გაცხსრებულად) არა! ამის მოთმენა აღარ ძალიანია! გააჩუმეთ, გააჩუმეთ ეგ შტატ-გარეშე მყოფი მედავითნე, თორემ... მე და ჩემმა ღმერთმა! საქმეს ვინამ საარაკოს! (ხელებს აქნევს ენერჯიულად. სკრეთო ანუფობას, ზოგი ჭანჭალაძეს აშვიდებს, ზოგიც ბახხასშვილს ელაპარაკებს).

მარო. (რამქვიც აქამდის ჩუმიდ ნინოს ელაპარაკებდა) გენაცვალე, ნინო, რას აპირებ! მაგას ნუ იზამ... ნუ ალაპარაკებ ქვეყანას... ცოტა ხანს კიდევ აიტანე ეს ტანჯვა.

ნინო. (უზომოთ აღეგებულად) არა, მარო, ნუ მიშლი! მინდა ერთხელ მიინც გამოვიდე ჩემის ქერქიდან, დავინახო, რა ვარ მე და რა შემიძლიან!..

მარო. ღმერთო ჩემო! ქვეყანა რას იტყვის? ხომ უბად ასაღები გავხდით (გაცხსრებიათ ჯანჯანობენ).

ელიზბარ. ბატონებო! რადგანაც საქმე იქამდის გამწვავდა, რომ ბატონი საბა სიტყვას ვეღარ განაგრძობს, ამის გამო ვსვამ ჩვენის ძვირფასის მოდღესასწაულე დიასახლისის სადღეგრძელოს და ვთხოვ— გაგვიმღავნოს ის სადღესასწაულო მოსალოცი, რომელიც მან ახლახან მიიღო. (ნინოს) კნაყენა, ველი თქვენს პასუხს!

რუსუდან. (აღუქსანდრეს) არიქა, შამფანსკი, საქმე გათავებულია! (უგუჯანს სემ ნინოს სადღეგრძელოს და მოისმის აქაიქ ხმა: გთხოვთ, გთხოვთ გაგვიმღავნეთ).

ნინო. (გაფითრებულად) მე თანახმა ვარ...

ანიჩკა. სამადლობელი რეჩი?

ნინო. (სუკნებ-სუკნებით და მღეფვანებით, რამქვიც თან და-თან მატულობს) ბატონი ბრძანდებით... რეჩსაც გეტყვით. (სინუშე) ბატონებო! გამდლობთ მოლოცვისა და პატივის-ცემისათვის!.. თქვენი თანაგრძობა მე კმაყოფილებით მავსებს! ბედნიერებასა მეფენს! ამ ჟამად მე სიხარულის მეტი აღარა მინდა რა! და ხომ ხედავთ: სიმღერის დროს — ვმღერო... ცეკვის დროს — ვცეკვავ... სიცილის დროს — ვიცინი!.. ამასთანავე ვცდილობ, ყველაფრით ვამოთ... მოწყენილი არ იყოთ...

ძვირი გული არ იქონიოთ ჩემზედ... ერთის სიტყვით, პირნათლად ვასრულებ ჩემს მოვალეობას საზოგადოების წინაშე!

და დარწმუნებთლი ხართ, რომ მე თავის დღეში ასე მომიხილავი, ასე მხიარული, ასე უღარდელი არ ვყოფილვარ... თქვენა გგონიათ, რომ ყოველი თქვენი სიტყვა, ჩემდა სადიდებლად წარმოთქმული, სიამით მავსებს და ამ სიტყვაში კოპწიად ვიხედები, ვით სარკეში! თქვენ მიხვედრილი ხართ, რომ ეს მომჯადოვებელი ღიმილი ნამდვილ ნეტარების ღიმილია!.. მაგრამ შემცდარი ხართ! თქვენ წინ ნინო-კი არ არის, კუკი სდგას, რომელსაც ნინოს ელფერი აქვს, მისი სახე, მისივე ხმა! იგი ნინოსავით გიცინით, გელერსებათ და ცდილობს ყველაფერში თქვენს ნაცნობ ნინოს მიჰბადოს! მხოლოდ იგი გატყუებთ... მასხარად გიგდებთ... (სკრეთო გაცხვიფრება).

რუსუდან. ქალო, რა დაგემართა? რაებს ლაპარაკობ?

ნინო. ნუ მიშლი, დედა! იქნება შენა გგონია, — ქვეხედ შევციდი და თავად ელიზბარის წინაშე გრცხვენინა?! არა! ასე კარგად არას დროს არა ვყოფილვარ!

ელიზბარ. აქ რალაც ამბავია...

ანიჩკა. (მარს) რა დაგემართა?

ნინო. ჰო, იმას ვამბობდი... თქვენ მოტყუებთლი ხართ მისის თვალთ-მაქცობით და თითონ მატყუარაც დაიღალა ამდენის ცბიერებით... მოეშალა მთლად ძარღვები... არა, ძარღვები-კი არა, — სულიერი ჩარხი! აღარ შეუძლიან პირსაბურავი ატაროს და თავი იმ ნინოდ გაჩვენოთ, როგორსაც ყოველთვის ჰხედავდით... აღარ შეუძლიან სიცილი... აღარ შეუძლიან მხიარულება... იმის ერთადერთი სურვილი მხოლოდ ის არის, რომ იქვითინოს, იკლოვოს და მით მაინც გაანელოს — გულში რომ გენია გასჩენია... (ტონის).

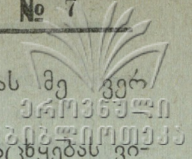
მარო. გენაცხალე, ნინო, დამშვიდდი!

ანიჩკა. ქალო რა დაგემართა?

რუსუდან. } წყალი, ჩქარა-წყალი!

ფეფელა. } წყალეები ქა, კალეები!

(უგუჯანს ნინოს შემოეხვევან).

ნინო. (მთაწარეს მათ) არა! ჯერ არ მა ქალმა შეურაცხყო და ამას მე ვერ გამითავებია... თავადო ელიზბარ! თქვენ მოვითმენ!
 მთხოვეთ — გაგიმჟღაფნოთ სადღესასწაულო მოსალოცი... ბატონი ხართ... მაგრამ საშინლად-კი გაგაოცებთ ეს მოსალოცი.. იცოდეთ ბატონებო, რომ მე მივიღე საჩუქრად საყვარელი ადამიანის სიცოცხლე!... (ისტერიული სიცილით) ხომ ჰხედავთ, რა ძვირფასი საჩუქარია?!.. და როგორ არ ვიმხიარულო? მეც ვდღესასწაულობ... ვლიტანიობ!! ხა! ხა! ხა! (ისტერიული ხანძარი).

საერთო არეულობა.

ალექსანდრე. შვილო! რა დაგემართა? მითხარი რასა ჰნიშნავს ყველა ეს?

ნინო. (ქვითინით) იმას, მამაჩემო, რომ შენმა ნინომ ლევანის სიცოცხლე იმსხვერპლა.

ყველანი. როგორ თუ ლევანის სიცოცხლე. (საერთო გაუჩხება).

XIX

(**ლევანი და მიხაკო** შემოვლენ და ჭარბობან გაჩურდობან).

ალექსანდრე. რას ამბობ, შვილო? აი ლევანი!

ნინო. (გახვება მიხდილი) რაო? ლევანი! (დაინახავს) ლევან! ნუთუ მედრები საფლავიდგან სდგებიან?

მიხაკო. (დამილით) დიალ, სდგებიან, როცა სიყვარული უბძანებთ ხოლმე.

ნინო. ლევან, ჩემო ლევან! (გაქანდება ლევანისკენ, მაგრამ დანე მიხდილი წაბარბანდება და ლევანს მიესვენება გულზედ).

საერთო განცვიფრება.

ბახბახაშვილი. (ჭარჭალაძეს) ვაიგო რამე თქვენმა მატერიალურ მაგონების სალარომ ე. ი. მდაბიურად რომ ვთქვათ — თავმა?

ჭარჭალაძე. ისევე ვერაფერი, როგორადაც თქვენმა მეტაფიზიკურმა ვოგრამ..

ბახბახაშვილი. ჰოოო?

ჭარჭალაძე. ჰოოო!

რუსუდან. უჰი, დამიდგა თვალები! ამას რასა ვხედავ? (ალექსანდრეს) ვერა ჰხედავ ადამიანო — რა ამბავია?!
ალექსანდრე. ვხედავ და შენსავით მიკვირს...

ელაზბარ. თავადო ალექსანდრე! თქვენ-

ალექსანდრე. თქვენ შეურაცხყობას ვინა სჩივის? — მე უფრო შემარცხვინა, მაგრამ მაინც ვითმენ... (მიხაკოს) კაცო, შენ მაინც აგვისხენი, რასა ჰნიშნავს ეს მოუარიდებელი ხვევნა-კოცნა?

მიხაკო. (სიცილით) ეჰ, ბიძა ჩემო, გძელი ამბავია, მაგრამ მოკლედ მოგახსენებ: ლევანსა და ნინოს ერთმანეთი უყვართ... ლევანი გთხოვთ ცოლად მისცეთ თქვენი ქალი...

ალექსანდრე. მერე და ეს კომედია რალა იყო — მეო ლევანის სიცოცხლე ვიმსხვერპლეო...

მიხაკო. ეს მართლა და კომედია ვახლავთ, რომელიც ნინოს სადღესასწაულოდ მე და ლევანმა გამოვიგონეთ...

ნინო. (განზრდ მსუსდი) დიალ, მამაჩემო! ეს ამბავი კომედია ყოფილა და ტრაგედიით-კი დაიწყო... ბატონებო! აი, ის სადღესასწაულო მოსალოცი, რომლის შესახებ მე სიტყვა არ დავათავე (აუგანზედ უჩვენებს) ლევანმა მომილოცა თავისი თავი და თავისი გული!..

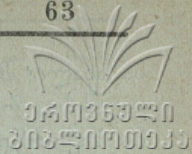
ანაჩკა. აბა, სარეჩე ამბავი — სწორედ ეს არის აი!.. ბატონო კაპიტან ბენედიქტიჩი, რიგი თქვენია...

ჭარჭალაძე. (ჭიქით ხელში) ბატონებო! ვინაიდგან ღირს-შესანიშნავი ამბავი ესე, პირველში მეტად ბუნდოვანი, — ევოლიუციის კანონის ზედგავლენით, — აწ აღსნილო-განმარტებულ იქმნა და მას მოჰყვა მეტად მატერიალური ბოლო, ე. ი. — ასე რომ ვსთქვათ — განხორციელდა ერთ-ერთი უძლეველი ფაქტორი საზოგადოების სოციალურ ვითარებისა... ჰმ... ჰმ... (ენადაემის).

ანაჩკა. (მითომ უნდა მავანს) ვინაიდგან... რამეთუ...

ჭარჭალაძე. დიალ, დიალ... ვინაიდგან... რამეთუ... ჰმ... ჰმ... (უცხათ) ამისგან მოვიღებ ხელსა შიგან ჭიქას დავსვამ ახალ გაზრდათა სადღეგრძელოს და ვისურვებ მათთვის მრავალჟამიერს!.. (შემოსძახებს).

ყველანი უფლავდნენ ნინოს და ლევანს. ელიზბარ სწრაფად გადის (ფარდა)

შურის ძიება

დრამატული ესკიზი, სამ სურათად.

(სიუჟეტი აღებულია)

Sazan d' Ary, (კნ. ელისაბედ ჯამბაკურიან-არბუჯიანის)

თარგმანი ფრანგულიდან

* * *

ავტორის ნე ბადაურთველად პიესის სცენაზე დადგმა აღკრძალულია.

მოკმედნი პირნი.

ელენე — ჯამაზი, კახტა, ხანჩარი და ხაზი. პიერ — მისი ქმარი, დიდი, დანიერი, წარმოსადგეი.

ჟორჟ — ელენეს მეგობარი, ჯამაზი უმწველი კაცი.

მარიანა — მოახლე.

ჟანა } ელენეს მეგობარი ქალები.
მართა }

სცენა წარმოადგენს ერთ დიდ atelier-ს, ვრცელს და სინათლიანს, არტისტიულად მორთულს, სულ მალა, მეექვსე სართულში, ერთ პარიზის სახლში. ფანჯრებიდან ხიანს მონმარტის მაღლობები. atelier თითქო ცის კამარაშია, ისეთ შთაეჭვდილებას ახდენს, თითქო უსაზღვროა

შიგ მოწყობილობა კახტაა, ლამაზი, სრულეობით ქალურ გემოვნებაზე და არა ჩვეულებრივი.

მარჯვნივ სიღრმეში მოხიანს ბნელი კაბინეტი, დანიშნული ფოტოგრაფიის ნეგატივებიდან სურათების გადმოსაღებათ. ბევრია ფოტოგრაფიული ნახატები და ნეგატივები.

სცენა I.

მარიანა, ჟანა და მართა.

ფარდის ახდის დრის მარიანა ადაგებს თასს, გადასწმენდს შტუკეს, მიაწე-მიაწეობს ნივთებს, ბერტყავს ზაღიშებს და სხვ.

შემოდან ჟანა და მართა.

ჟანა. ქალბატონი აქ არ ბრძანდება?

მარიანა. ქალბატონი ქვევით ჩავიდა სა-

სადილო ოთახში ბატონთან ერთად.

ჟანა. სასაუზმოდ? აგერ სამი საათია! მარიანა. ბატონი ეს არის ეხლა დაბრუნდა სეირნობიდან, ეხლა ჩამოართვეს ცხენი. ქალბატონი კი აქამდე მზათ არ იყო. შეიძლება, თქვენც ძირს ჩაბძანდეთ ქალბატონის სანახავად.

მართა. არა, ჩვენ აქ მოვუცდით.

მარიანა. აი გაზეთებიც. (დასწეობს გაზეთებს ზატარა მაგიდაზე სტუმრების წინ და გადის).

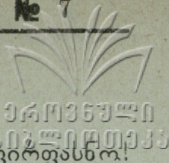
სცენა II.

ჟანა და მართა

ჟანა. (ჩაჯდება დრის სავარძელში ცეცხლის წინ) რა კარგია აქ!

მართა. (დადის ოთახში). რა კარგად არის მოწყობილი... ლამაზად. (მიუახლოვდა ფანჯარას) რა გადასახედავი? მთელი პარიჟი ხელის გულზეა. ნამდვილი არტისტია ჩვენი მეგობარი ქალი!

ჟანა. (გადაათვალიყარა-რა გაზეთები) გაზეთებიც მისევე ამბობენ. დაუგდე ყური! „ქალბატონი დე-ლიან მარტო მწერალი ქალი არ არის; იგი თვით მწერლობის განხორციელებაა; სიტურფეს და სიკოხტავეს მისი სტილისას მხოლოდ შევნიერება მისი აზრებისა და დაკვირვების ნიჭი შეედრება“. აი კიდევ (აიღებს მეორე გაზეთს): „უკანასკნელი თხზულება ქ-ბ. დე-ლიანი-

სა ახალი შედეგია იმავე შეუღარებელი კალმისა, რომელმაც უკვე გვაჩუქა „ჩემი საქორწილო მოგზაურობა“ და „ჩემი ოცნება“, ეს ხელი ხელ საგოგმანები მარგალიტები ეხლანდელი ლიტერატურისა.

მართა. (ჭკითხულობს) ნიჭი მფლობელობს...

ჩვენ აღტაცებაში მოვეყვართ აგრეთვე თავისებურ მანერას ქ.ბ. დე-ლიანისას: იგი ასურათებს თავის თხზულებებს ფოტოგრაფიული ნახატებით, რომლებსაც თვითონ იღებს ხოლმე ადგილობრივად და იმ დროს, როცა ხდება ის მოვლენა, რომელზედაცა სწერს?..“ და სხვა და სხვა. ეჭვი არ არის, ეს დიდი სახელია.

ჟანა. და დამსახურებულიც, არა?

მართა. მე მომწონს მისი ნაწერები, მაგრამ ძალიან მიკვირს, როგორ ახერხებს ამისთანა, სიყვარულს მოკლებული ქალი, ამისთანა გულ-წარმტაცი და ვნებით სავსე თხზულებების წერას. არა, მართლა, შენ ეს არ გაკვირვებს? ჩვენ ხომ კარგად ვიცით, რომ მას არასოდეს, არ უგრძნია ღვთაებრივი თრთოლვა.

ჟანა. მაშასადამე წინასწარ გრძნობს. ძლივს ორი წელიწადია, რაც გათხოვდა და მართალი რომ ვსთქვათ, პიერ დე-ლიან სრულებით არა ჰგავს რომანის გამირსა.

მართა. აჰ, უკაცრავად, მე კი იგი ძალიან მომწონს. აქვს შნო უნარი, და სასიამოვნოა.

ჟანა. (აწვეკუტიანებს) სპორტსმენიც არის, კლუბებშიაც დადის და სხვა. განა არის პატარა რამ მსგავსება ამ ჯენტლემენსა და იმ საოცნებო ქმნილების შორის, როგორიც ელენეა?

მართა. მაგრამ ის ისე დარბაისელია, ისე თავაზიანი, ისე ლამაზი, თავათ მაღალი ტანადობით და მკაცრი თვალებით... რკინის მუზარადში გამოწყობილი წინაპარი გეგონება.

ჟანა. და, შენის აზრით, არის რაიმე საერთო ამ გოთიკურ ძეგლისა და იმ თანამედროვე ხელოვნური სტატუეტის შორის? აი ისიც...

სცენა III.

აინავე. ელენე.

ელენე. გამარჯობა, ჩემო ძვირფასო! დიდი ხანია, რაც აქა ხართ?

ჟანა სულ ერთი წამია.

მართა. ჩვენ ვკითხულობდით შენს დიდებაზედ.

ელენე. (ღიმილით), ჩემს დიდებაზედ? აჰ, ჯერ ადრეა. მაგრამ ნახეთ ჩემი უკანასკნელი ნეგატივები? (მიდის ერთ მაგიდასთან, რამქო ზედაც ჭურთხევს ნეგატივები და ფოტოგრაფიები). მგონი, ცუდი არ უნდა იყოს?

მართა. ნეტა როგორ გაგიტაცა ამ ფოტოგრაფიულმა მანიამ?

ელენე. საქიროდ დავინახე დამეცვა ჩემი შთაბეჭდილებანი; როცა ჰგრძნობ სიტუაციას რაიმე კუთხისას, ან მოძრაობისას, ან პეიზაჟისას, სასურველია აღბეჭდო იგი საყვარელად... კლ, საფოტოგრაფიო მანქანაც აქვია; ისარგებლეთ კი მაშინ, როცა მოისურვებთ.

ჟანა. რა თავისებური ქალი ხარ, ჩემო ლამაზო ელენე.—მაგრამ, წავიდეთ მართა, ჩვენ დავგივიანდებთ.

ელენე. როგორ? მიდისხართ?

მართა. ახ, ჩემო ძვირფასო, რამოდენა გვაქვს კიდევ სარბენი.

სცენა IV.

აინავე, მარანა.

მარანა. ბატონი ჟორჟ ბრიუნ კითხულობს, ქალბატონი ინებებს მის ნახვას თუ არა?

ელენე. შემოიყვანე. (მარანა გადის).

სცენა V.

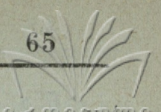
ელენე, ჟანა, მართა.

მართა. ჟორჟ ბრიუნ! გულთა მპყრობელი! ლამაზი! შენ გეარშიყება განა, ელენე?

ელენე. ცოტად, როგორც ყველას.

მართა. გაუფრთხილდი, ჩემო კარგო, იმას ჰყოლია ულამაზესი ქალები მკაცრი მაღალი საზოგადოებისა და მხიარული ღამის პეპლებიც. ამბობენ, რომ იმისთვის მარტო მოსურვება კმარაო.

ელენე. (გაფანტული) ჰო, მაგრამ თქვენ კარგად იცით, რომ მე ყინული ვარ.

(იციან, ეშვიდებებიან ერთმანეთს, ჭკობიან)

(მართა და ჟანა კარებთან შეხვდებიან ჟორჟს, რომელიც შემადის. თავს დაუკრავს).

სცენა VI

აგინავე. ჟორჟ.

მართა. (მობრუნდება კარებში ჟანას, რომელიც მისდევს) შეიძლება, ეგ არის— მისი წინასწარ-გრძობა.

ჟანა. (ჩაფიქრებული) ყველაფერი შეიძლება. (გადაის).

სცენა VII

ელენე. ჟორჟ.

ჟორჟ. (განცვიფრებით) მე განცვიფრებული, აღელვებული ვარ, — ეს მორთულობა...

ელენე. (გვეჯუტად) საკმაოდ ორიგინალურია, არა?

ჟორჟ. კაცს ეგონება, თითქო მთებშია და მწვერვალოთა ფეია...

ელენე. (შეაჩუქვით ათავებს წინადადებას) თქვენა გთხოვს დაბრძანდეთ. (ხელით ჩვენებს დაბალ სკამს, მის სამუშაო მაგიდას ახლო; თვითონ დაჯდება მაღალ სკამზე და ნიდავით დაეკრძნობს მაგიდას).

ჟორჟ. (უფურეს მაგიდაზე გადაშლილ ქაღალდებს) თქვენა ჰმუშაობდით, ბატონო?

ელენე. დიად, ახალი რომანი...

ჟორჟი. რომელსაც ეწოდება?

ელენე. (მარტოვით) „ჩემი საყვარელი“.

ჟორჟი. (სიცილით) საყვარელი?! ქვეყანამ იცის, რომ თქვენ საყვარელი არასოდეს არ გყოლიათ.

ელენე. (სიცილითვე) ვინ იცის, შეიძლება ამ შემთხვევისთვის ვინმე დავიახლოვო.

ჟორჟი. (აღესიანის ხუმრობით) ოჰ, თუ აგრეა, მე დამიახლოვით — გნებავს?

(უცებ გადაისრება იმისკენ და სერიოზულად). მითხარით, ელენე, ჩემო ღვთაებავ, ჩემო შეუღარებელო ელენე, თქვენ კარვად იცით, რომ მიყვარხართ და ვერა ვებედავ-დი კი გამოჟღანებას. რომ მე ვერას ვხედავ, არა მესმის რა და არც არვის ვეძებ-დი თქვენ გარდა (დაეშუება მუსლებზე).

ელენე. (სწრაფად აიღებს ფოტოგრაფიულ სულ ერთია.

მხჩანას და დაუმიზნებს) დაიცვით შეინძრეთ!.. (ხსკუნია) აჰა, მზად

ჟორჟი. (შეურაცხელოვანი წამოადგება) სასაცილო ვარ... ვიცი.

ელენე. (სერიოზულად) თქვენ მშვენიერი იყავით. კმარა, საწყენად ნუ დაგირჩებათ და მიშველეთ. (მიჭყავს იგი ბნელ ოთახისკენ, რომლის კარი ღია რჩება, და ნეგატივს ჩაუშუებს წვალში; მაღალ შუშაში მოსხანს მისი ნაზი თითები; თვითონ გადასრულია და უურდადებით დაცქერის).

ჟორჟი. ჩემს სურათს ამზადებთ?

ისიც გადაისრება მასთან ერთად; მზე დასაჯელის მიეწურება და ოთახის წითელი შუშახნდი სავსეა მისი ალით. თითქო ცეცხლი ეკიდება ეგვიპტურს; ახლგაზდა ემაწვილი ვაჟი და ქალი გახვეული არიან წითელ საცნებო საარკაო ნათელში. ელენე მობრუნდება ხელა, როგორც მოჭადრობული და აღტაცებული ჟორჟის სიუჟარულით და მობრწყინვალე სხანს სიღამასით თვალ უძრავად შესტქერის.

ესლა ჟორჟ არა ჭკავს უბრალო ჩვეულებრივ მთარბიუეს, იგასიმობლო თვით ვნებისა).

ელენე. (ხელა ხმა დაბლა) მშვენიერი ხართ...

(გაისმის ბზრიალი ნეგატივისა—იგი ტუდება.

კაცმა ჩუმი და ხსნგძლივი).

ფ ა რ დ ა .

სურათი მეორე.

იგივე სცენა

სცენა I

ელენე, ჟანა, პიერ, ჟორჟ.

(სადამა, სადილის შემდეგ, ყავას სვამენ)

პიერ. (ფეხზე ჭდგას, მიუდრნობილია ბუხას, თავის ფინჯანით ხელში) მგონია, თქვენი ახალი წიგნი წინ ძალიან არ მიეჩქარება, ელენე?

ელენე. იგი წინ მიდის შეუმჩნევლად; ვთქვობ, ვუკვირდები...

ჟანა. (შეკობრულად ხელზეხელს დაჭკრავს ელენეს, მის გვერდით მჯდომარეს) და ბოლოს ჩვენ გვექნება ახალი შედევი. (ელენე ჩუმიად არის, მაგრამ მისი მდგომარეობა, მის გამომეტყველებაში ბრწყინავს ნათელი დადი ბეჯნეუებისა).

პიერ. ეს შეიძლება, მაგრამ ჩემთვის

სულ ერთია.

ჟანა. გრცხვენოდეთ, ბატონო დელიან!

პაერ. დიად, ნუ თუ თქვენ სასიამოვნო გგონიათ ჩემი ხელობა—ხელობა ქმრისა: „ქმარი განთქმული ქ-ნი დე-ლიანისა!“ მწერალი ცოლი გართმევს ყოველ პიროვნებას, ყოველ გავლენას ოჯახში; ქმარი ხარ რაღა, სხვა არაფერი, გესმისთ? **მისა** ქმარი! ესე იგი—მხვერპლი ჟურნალისტებისა, რეპორტორებისა, სახელგანთქმულობისა და ყოველ ვაივაგლახისა! და მართალი მოგახსენოთ—კმარა, მეყოფა და მომწყინდა.

ჟანა ვითომ და ასე! თავისი ცოლით ცინ არ ამაყობს?

პაერ. (უზასუხებს ჟანას, თვალს გადავუღებს ნადვლიანად და სერიოზულად ექვსს) თავი მომწონს, მართალია; მხოლოდ, უკაცრავად, მე მიორჩენია ჩემი ცოლი საკუთრად ჩემი იყოს ცოტახანს მაინც.

ჟანა. მგონი, რომ სრულებით დაისაკუთრეთ იგი ამ უკანასკნელ დროს.

პიერ. დიად, მას ვხედავ უფრო ხშირად, იგი საუბრობს; უფრო მხიარულია, ნაკლებ ჰმუშაობს, და სწორედ თქვენ უნდა მოგიძღვნათ ჩემი მადლობა, ბრიუნ!

ჟორჟ. (რამედიც აქამდე თამბაქოს სწკვდა ჩუმიად, სავარძელში, — ცოტად აღუვუბლდა) მე?

პაერ. დიად, ჩემო კარგო, თქვენ როგორღაც მიიპყართ მისი ჟურნალები. თქვენ იმგვარად დაუწყეთ ლაპარაკი ლიტერატურაზე, რომ ბოლოს იგი მოშინაურდა კიდევ, ცოტათი ჩამოვიდა ძირს ლაფვარდოვანი სიმაღლეებიდან.

ელენე. (კეკლუტად) თქვენ მალიზიანებო, პიერ.

პაერ. არა, ჩემო ძვირფასო, მე უფრო ბედნიერი ვარ თქვენი ცვლილებითა.

ელენე. (ცოტათი ჰწითლდება) ჩემი ცვლილება? თქვენ აზვიადებთ!

პაერ. ვაზვიადებ? (ჟანას) ბრძანეთ — მე ვაზვიადებ? — თქვენ, თვით სიბრძნევ და სამართალევი. (ჟანას იცინის).

პაერ. (განზრახვას) ნეტარ-ხსენებულ წარსულ ხანებში, როცა საწერ-კალამი ჰმეფობდა აქ, განა შეიძლებოდა ფეხი შემოგვეყო წმინდა ტაძარში? ეხლა კი, აი, ყავასაც მივირთმევთ არხეინათ.

ჟანა. (მხიარულად) ყავა კი მშვენიერია.

ელენე. (სიცილით). მწერლობას არ დაუშლია ყველაფერი რიგზე მოვსწავლი

პაერ. დიად, აქ ყველაფერი საამურია; სამწუხაროდ, ბატონებო, იძულებული ვარ მივატოვოთ; მოდიხართ, ბრიუნ?

ჟორჟ. სად? საკრებულოში?

ჟანა. (რამეღსაქ ექვსე მადუჟად ხელს მოუჭერს) აჰ, პიერ, თქვენ არ წავგვართმევთ ბატონ ბრიუნს? რა უნდა გავაკეთოთ ჩვენ, საბრალო-მიტოვებულ ქალებმა?

პიერ. კარგი! — ნახვამდის, ჩემო მეგობრებო. — ცოტა ხნით, ჩემო ძვირფასო!

სცენა II.

ელენე, ჟანა, ჟორჟ.

ელენე. (შეხედავს საათს) ცხრა საათია.

ჟანა. როგორ? უკვე? მეც მეჩქარება — და.

ელენე. შენ სადღა მიეშურები.

ჟანა. რა ვქნა? (სიცილით გადაიხრება ექვსს სავარძელად და ჩუმიად ჩაშურსულებს) არა მგონია, საწყენად დაგრჩეს. — ნახვამდის, ბ-ნო ბრიუნ!

ჟორჟ. ნახვამდის, ქალ-ბატონო!

სცენა III.

ელენე, ჟორჟ.

ელენე. (გაბეჭდება ჟანას კარებამდე, მობრუნდება და დაჟდება დრმა სავარძელში ცეცხლის ზინად, თავი მიეღწობილი აქვს, ტუჩები დიმილით გახლებილი, უუერებს ჟორჟს, რამედიც დაქუხება მის წინ მუხლებზე და წელზე მკლავს შემხვევს).

ჟორჟ. ელენე, ჩემო სათაყვანო, ელენე!

ელენე. (არფიე ხელებს დაადებს ჟორჟს მხრებზე) ჩემო საყვარელო!

ჟორჟ. მეგონა საუკუნოდ დარჩებიან მეთქი აქ.

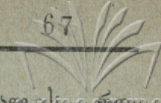
ელენე. სამართლიანი იყავი, ჟანამ დიდი მეგობრობა გაგვიწია.

ჟორჟ. (სიფვარულით) დიად! ქალბატონო (ჟდება მის ფეხთან და თავს დაადებს მუხლებზე).

ელენე. (ხელს ექვსსუებს ჟორჟის თმებს და სივრცელში თვალბ-დაკარგული) ჩემო სიყვარულო, ჩემო ძვირფასო, დიდო სიყვარულო.

ჟორჟ. ერთი თვეა, ელენე, თითქმის ერთი თვეა, რაც პირველად მოვედი აქ.

ელენე. და ამ მოკლე დრომ გააუქმა მთელი წარსული... როგორ შევიძელ მე ცხოვრება უშენოდ ეს ოცდა ექვსი წელიწადი?

ჟორჟ. მე არ მელოდი?

ელენე. (აღეწით) და თქვენ?—სადა-გელო!

ჟორჟ. „სადაგელო?“ მე ვიყავი სადა-გელი, მართლაც მე გავაფუჭე უმთავრესი ნაწილი ჩემი ახლოგზნობისა და, როცა შენ შეგხვდი, ელენე, მე ვერც კი შევამჩნიე თავდაპირველად ის საოცნებო ქმნილება, რომელიც შენში იხატებოდა. მე გაოცებული ვიყავი შენი სილამაზით, შენი სიტურდით, შენი ჭკუით; მე ვნატობდი ქალს, ყველაზედ უფრო მშვენიერს, ყველაზე უფრო სათაყვანის პარიზში... და მივდიოდი თურმე, ჩემდა უნებურად, ჩემი ბედისკენ, ჩემი ცხოვრების ნამდვილი მიზნისკენ. (აღეფეულები სიჩუმეა. მთავრე ამოვიდა ამ სცენის განმავლობაში და ახათებს კხლავზე წითელ შუშბანდასს თათხს, საცნებო ნათელით)

ელენე. (დაარღვევს სიჩუმეს) ეს ნათელი, ჟორჟ, ეს სრული მშვენიერებაა. (ხმს იცვლის და მხიარულად წამოაღება) წაიღეთ, ვნახოთ ჩემი უკანასკნელი ნეგატივები მთვარის შუქზე.

ჟორჟ. შენი ქმარი არ დაბრუნდება?

ელენე. ოჰ, ორი საათი მაინც კიდევ გვაქვს დრო. (შეღიან მთვარის შუქით განათებულ თათხში; სწორედ იმ დროს, როცა მათი ტუჩები ერთმანეთს დაეკონებთან, გაიღება კარი მათ შინაგანად და გამოჩნდება პიერ დანინაგის ჟორჟის სახეს დაღუნულს ელენეს სახეზე; ელენეს ზურგი მიკრული აქვს ჟორჟის მკერდზე და თავი უკან გადაგებული კონხის მისაღებად. სიჩუმეა ზეპირით და წამებითი პიერს სახეზე ესატება: ბნაზი, სიმწარე, მამაკანის ვეღური იჭვი და სსწარვეუთიღება. სუფარდები ხელა მშობლებთან ერთმანეთს და არ შეუნიშნავთ იგი.)

ჟორჟ. ჩემო ძვირფასო!

ელენე. ჩემო სიყვარულო!
(პიერ გადის შეუმჩნევლად და მიიხრავს კარებს).

ფ ა რ დ ა

სურათი ქესამე.

იგივე სცენა.

ელენე. ჟანა.

(ელენე ზის მადღ სკამზე თავის სემუშა მავადის წინ და ჟანა—დაბაღზე, რომელზედაც იჯდა ჟორჟ თავის შირველ მისვლის დროს).

ჟანა. რას აკეთებდი როცა შემო-

ვდი? (აიღებს დიდ საშრბო ქაღალდს და მკვიდრად გადაფარებული ქონდ ფოტოგრაფიებს სსატებს მავადზე).

ელენე. არ ვიცოდი ვინ მოდიოდა, და ქალღლი დავფარე.

ჟანა. (იღებს თითო თითოდ) ჟორჟ, კიდევ ჟორჟ, ჟორჟ მდგომარე, ჟორჟ მჯდომარე, ჟორჟ ცხენზე, ჟორჟ ქუდით და ჟორჟ უქუდოდ, კიდევ და ყოველთვის ჟორჟ!

ელენე. (გატაცებით) დიად, ყოველთვის ყოველთვის. ასე ჩემო ჟანა, შენ არ იცი რა არის როცა ასე გიყვარს—ხარ აქ, ცხოვრობ უგუნურად და არა გაგებება რა მოვლენისა. სწერ, თვალყურს ადევნებ სხვათა ვნებას, თავი თავისუფალი გგონია, ხელ-შეუხებელი, მშვიდობიანი, მაგრამ ის აქვე არის—სიყვარული. იგი გდარაჯობს, გიპყრობს, გივსებს გულს, გონებას, გრძობას,—გავიწყდება მაშინ შენი ნიჭი, შენი მისწრაფებანი, შენი ოცნებანი დაბოლოს არაფარი ხარ, არაფერი, ვარდა ერთი პატარა და სუსტი ქმნილებისა, რომელიც იკარგება საყვარლის შუქის პრწყინვალეობაში, როგორც პეპელა ნათელში. რად უნდა შეგიყვარდეს გუშინდელი უცნობი? რა არის მაში უფრო მომხიბლავი სხვასთან შედარებით? ვნა იცის ვინმემ? გიყვარს მისი შემოხედვა, მისი მიხვრა-მოხვრა, მისი ხმა; გულს გიტკობს მისი სიახლოვე და როცა იგი თან არ გახლავს—ელი მას!

ჟანა. (დომილით და თანაგრძნობით ჩამართმევს სიტყვას) და დასცქერი მის პორტრეტებს. (ელენე ჩაიციხებს და უხუკვშოთ ხელის დაქნევით ეთანხმება.)

ჟანა. სად არის მართლა შენი სურათი?

ელენე. სანადიროდ წაიყვანა პიერმა. დილა აღრიან წავიდნენ, ცხენის სანახავათ, რომლის გახედნას პიერ ავრე ცდილობს.

ჟანა. იცი, პიერ ძალიან გამოიცვალა, როგორც ვატყობ

ელენე. გამოიცვალა? გგონია?

ჟანა. რამე ექვი ხომ არ აუღია?

ელენე. (წამოაძახებს) ვის? მას ისე უყვარს ჟორჟ, რომ უიმისოდ ვერა ძლებს;

ერთად დადიან, ერთად ნადირობენ, სეირ-
ნობენ ავტომობილით—ერთი სიტყვით,
მე ვიქვიანობ კიდევ.

ჟანა. იცი, შენს ადგილას მე აგრე
მშვიდად არ ვიქნებოდი: იგი ბევრს ფიქ-
რობს, აღფლავებულია, ნაღვლიანი, ფერი
წაუვიდა, ჩამოხმა. მის თვალებში ზოგ-
ჯერ იხატება რალაც კაეშანი, რაც მაში-
ნებს, და ჯერ თითქმის...

ელენე. თითქმის?

ჟანა. თითქმის ორი კვირაა. გახსოვს
ის საღამო, როცა იგი საკრებულოში წა-
ვიდა და მე აქ დაგტოვეთ მარტო შენ და
ჟორჟი?

ელენე. მერე? ყველაფერმა კარგად ჩაიარა

ჟანა. მაინც იმის შემდეგ პიერ სრუ-
ლებით გამოიცვალა. ფრთხილად იყავი,
ჩემო ძვირფასო, ეს მეგობრული რჩევა...
და ნახვამდის!

ელენე. ხვალამდე? ჟანა.

ჟანა. შეიძლება. მალე განახვ მაინც.
(ელენე გააცილებს და დაუბრუნდება თავის
ზარტრეტებს. მოისმის კიბიდან ფეხის ხმა
და სიჩქარით დიდ ფურცელ ქადაღს გადა-
ფარებს ზარტრეტებს).

პიერ. (შემოდის, იგი ფერწასუღია,
თვალები უბრწყინავს; სანადირო ტანის-
მოსმია, თაფი ზურგზე აქვს გადაკლებული
და მხარზე ფოტოგრაფიული აპარატი ჰქვიადა.)

ელენე. დაბრუნდით კიდევ? ნადირობა
კარგი იყო?

პიერ. (შეაჩერდება) დიდებული!

ელენე. კმაყოფილი ხართ თქვენი ცხე-
ლით?

პიერ. (თავდაჭერილი მღელვარებით) დი-
დად კმაყოფილი ვარ, და მით უფრო, რომ
იგი განსაკუთრებულად გახედნილია, ის
პირუტყვი; საკმარისია შეახო დეზი მარ-
ცხენა გვერდში, რომ მიწაზე დაახეთქოს
თავის მხედარი.

ელენე. როგორც მანეთში განა?

პიერ. როგორც მანეთში (შეაჩერდება
თავის ცხელს ისეთი შურით და მძულვარებით,
რომ ელენე ადგოდება).

ელენე. (მღელვარებით) თქვენი აპარატი
თან წავიღიათ?

პიერ. (თან და თან უფრო მეტის ვხეი-
თ და მრისხნებით) დიად მე
დავიღე სათქვენო ფოტოგრაფია.

ელენე. (შემკრთავი) ჩემთვის?

პიერ. (უფრო და უფრო შეუბრალებელი)
და მეც მაღლობელი ვიქნები, თუ ეხლა-
ვე განავითარებ მას. (იგი შეიყვანს თავის
ცხელს ბნელ კაბინეტში; თვითონ ახლო მის-
დევს. კაბინეტში ბნელა. შირის სახე მოსჩანს
ფერმინდილი იმ შესახარი სიბნელიდან. ელენე
მოსჩანს. გადახრილი ხელი უკანკალებს,
თათქა წინასწარ გრძობათ; პიერ მასთანვე
არის და თვალს ადევნებს ბოროტი სიხარუ-
ლით და სიძულვილის დომილით).

ელენე. (ახვითარებს ნახატს). ეს რაღაა?
ძინარე?

პიერ. ან იქნება—მკვდარი...

ელენე. (შეშინებული) მკვდარი?!

პიერ. (მოკლე გაოფრი სიცილით) ჰხედავ
ამ ნახვრეტს შუბლში? ჰხედავ ამ გახეთ-
ქილ თავს? მოკვდა, მოკვდა, მომკვდარა!
დიად, მოკვდა კლდეზე ჩამოავდო ურა
ცხენა.

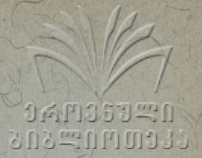
ელენე. (თვალ-გაშტერებული გადაჯვავებს ნე-
გატავს. თათქა უნდა მოიშოროს შესახარი სა-
ნახაბა, და ჰქვივის) ჟორჟ! ჟორჟ!

პიერ. (მკაცრი და ფერწასუღი) დიად,
ჟორჟია, ჟორჟი, შენი საყვარელი! ნუთუ
გეგონა, რომ ჩვენთვის შესაძლებელი იყო
ერთად ცხოვრება? ნუთუ ჰფიქრობდი,
რომ მე გამოვიწვევდი ან მოვკლავდი მას
დუელში. გეგონა, რომ გაგხდებოდი ყბად
ასაღები ჟურნალისტებისა და სასაცილო
მთელს პარიჟში? მითქმა-მოთქმა და სირ-
ცხელი მწერლობაში, ქმარი სახელ-განთ-
ქმული მწერალ ქალისა, რქიანი, ვით
ჟორჟ დანდენი? სათრევი და სამასხარო?!—
არა, ჩემო ძვირფასო, მე ის მოვკალ ჩე-
მებურად, სუფთად, ისე რომ ერთი მღე-
რიე წინწკალიც არ მოჰხვედრია არც შენს
სახელს, არც ჩემსას!

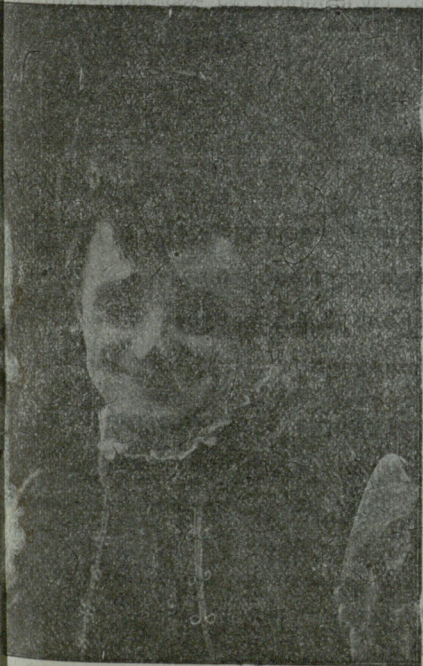
(იგი მშვიდად არის; ელენე მაგიდაზე და-
გრძნობილი გუფამოსკვნიით სტირის).

ფ ა რ ლ ა
დასასრული

დიდი მოსკოვის ცირკი ტრუცისა

კამნიევის დასი შეუღარებულნი ჯამბაზნი და მოცეკვებნი
უ ლ რ უ ნ ე ბ ი

ლ ვ ა რ მ ი

ე ი შ ა ნ ი

კ. ჩერქეზიშვილი.

ხუთშაბათს, 27 იანვარს 1911 წ.

ელისაბედ ჩარაჩიშვილის საბენეფისოდ წარმოდგენილი იქნება პირველი ახალი პიესა ეკ. გასაშვილისა:

„ნიგილის ტკა“

დასაწყისი საღამოს 8 საათზე.

ბილეტების ფასი საბუნეფისა.

ყოველ კვირეულ ჟურნალი (გამოდის 12 დეკემბრიდან).

ცხოვრება და ხელოვნება

რედაქციამ მიმართა ყველა ქართველ მწერლებს, მეცნიერთ და მხატვარ-ხელოვნათანაშრომის მიღებისათვის. — განუთავადებათა რედაქტორები.

პუბლიცისტიკა ფ. გოგინაიშვილი.

სიტყვა-კაზმული მწერლობა შ. არაგვისბარელი.

(ბელეტრისტიკა).

სიტყვა-წყობილი მწერლობა კ. შავაშვილი.
(პოეზია)

პედაგოგიკა ალ. შლივაძე.

მხატვრობა და ქანდაკება ი. ნიკოლაძე.

ისტორია იუს. აბულაძე.

მედიცინა ვ. დამაშვილი.

მუსიკა შ. ფაღიაშვილი.

ღრამა ვ. შალივაშვილი.

სახცენო ხელოვნება ვ. მესხიშვილი.

კრიტიკა და ბიბლიოგრაფია ი. ვარტაგვიანი.

ბუნების მეტყველება ს. იაშვილი.

მიმოხილვა ვ. გუგუშვილი.

რედაქტორ-გამომცემელი **ნ. ლორთქიფანიძე**

დამატებაში იბეჭდება „როსტომიანი“ (ფირდუსის მკვანამე) და ღრამები ხელის მოწერა მიიღება ქართული თეატრის კასაში და წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებაში.

განცხადების ფასი ჟურნალის კაბადონზედ 1 გვერდზე სტრიქონი 20 ჟუანასკნელზედ 15 კაპ. ტექსტის წინ 15 კ. ტექსტის შემდეგ 10 კ. რუსეთიდან და საზღვარ გარეთიდან განცხადებები ორ ფასად.

Адреса: Тифлис, Дворяная, д. дворянства, рядом с театром. Редакция „Цხოვრება და ხელოვნება“ Тел. № 862. რედაქცია ღიაა —10—2